Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIII. No. 145. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 31, 1996. CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СЕРЕДА, 31-го ЛИПНЯ 1996 р. Ч. 145. РІК CIII.

ЗРОСТАЄ ЗАГРОЗА СОЦІЯЛЬНИХ ПРОТЕСТІВ

Київ. — Населення України виявляє дедалі більшу готовість до акцій протесту проти політики Уряду. Такі дані виявили українські соціологи, порівнявши результати опитувань громадян у 1996 та 1994 роках.

Якщо два роки тому лише 23 відс. опитаних мали намір активно протестувати, тобто брати участь у страйках, демонстраціях, пікетуваннях, то нині таке бажання висловлює 32 відс. опитаних. Натомість за збереження громадського миру і спокою будь-якою ціною нині висловлюється лише 32 відс. проти 45 відс. позаторік.

Як завжди, миролюбнішими є жінки, серед яких 38 відс. виступає за злагоду і лише 28 відс. за протест, тим часом як серед чоловіків ці показники становлять відповідно 31 і 37 відс. Досить миролюбними є пенсіонери, котрі, попри злидні, воліють зберігати спокій (45 відс. проти 25-ти), а також західні українці, котрі воліють зберігати стабільність, вочевидь, із патріотично-державницьких міркувань. Зате в Криму і на Сході потенціял соціяльного протесту найвищий — відповідно 36 і 40 відс. проти 21 і 24 відс. тих, що виступають за громадський мир.

Цікаво, що гуманітарна інтелігенція є значно миролюбнішою від технічної — якщо за громадський спокій виступає приблизно однакова кількість тих і других (33 і 32 відс.), то за протест виступає 33 відс. гуманітаріїв проти 42 відс. "технарів".

Та найцікавіше, що населення України майже наполовину поділене в поглядах на причини економічної кризи і шляхи її поборення. Так, за радикальні ринкові реформи виступає 22 відс. опитаних, за поступові й обережні реформи — 23 відс., за повернення до централізованої державної економіки — 42 відс. Очевидно, що проводити якусь цілісну й послідовну політику в таких умовах досить важко. Єдиний втішний результат соціологічних опитувань — що абсолютна більшість населення відкидає насильницькі форми протесту і що далеко не кожен, хто виступає за протест, готовий сам узяти в ньому участь.

О. Кузьмук прийняв закордонних гостей

Київ (УНІАР) — Міністер оборони України генерал-лейтенант Олександер Кузьмук прийняв амбасадора Европейського союзу в Україні Люїса Морено. Під час зустрічі обговорено конкретні заходи для виконання проєкту Евросоюзу TASIS у частині, яка стосується професійної переорієнтації українських військовиків, звільнених з армії. Л. Морено підтримав намір Міністерства Оборони створити в Україні 15 регіональних центрів для перевишколу колишніх військовиків.

О. Кузьмук зустрівся також з тимчасовим повіреним у справах Російської Федерації в Україні Владиславом Нечипоренком та військовим аташе при російській амбасаді полковником Володимиром Безрученком. Обговорено шляхи дальшої співпраці між міністерствами оборони України і Росії.

Пожвавилася діяльність банків

Київ (УНІАР). — Голова Ради асоціяції Українських Банків Станіслав Аржевітін під час зустрічі з представниками преси повідомив, що в другому кварталі цього року обсяг банківських операцій збільшився на 33 відсотки. Зокрема на 86 відс. підвищилися темпи росту власних фондів комерційних банків, а в першому кварталі ця цифра складала лише 6 відс. Темпи росту статутних фондів збільшилися на 17.5 відсотка.

На активізацію зазначених процесів вплинули капіталізація прибутків і залучення та розподіл дивідендів. Негативним чинником вважається те, що у власних капіталах банків левову долю складає статутний капітал, який у деяких банках сягає 80 відс. Отже капітал може збільшуватися лише при залученні нових акціонерів, оскільки банки не можуть надавати послуг широкого спектру.

Абсолютний прибуток комерційних банків зріс на 74 відс., причому 80 відс. прибутку припадає на 13 банків, приблизно 55 відс. припадає на три найбільші банки — "Укрсоцбанк", Банк "Україна" і "Ощадний Банк", близько 25 відс. припадає на 10 комерційних банків "нової хвилі".

Л. ПОДКОПАЄВА ЗДОБУЛА ЩЕ ДВІ МЕДАЛІ

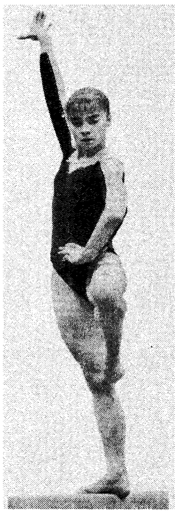
Атланта. — Понеділок, 29-го липня, був досі найбільш успішним днем для української збірної у XXVI літніх Олімпійських Іграх, які проходять тут від 19-го липня ц. р.

17-літня світова чемпіонка в гімнастиці Лілія Подкопаєва здобула золоту і срібну медалі у вільних вправах і на колоді, а в групі чоловіків золоту медалю на паралельних брусах здобув Рустам Шаріпов.

До гімнастів України долучився зі золотою медалею світовий рекордист Тімур Тайманов у підношенні тягарів в категорії 108 кг. Він підніс в загальному 430 кг.

У загальному точкуванні Україна має досі на своєму конті п'ять золотих медалів, дві срібні і п'ять бронзових.

До непередбачених поразок слід зарахувати елімінацію Ліни Герасименко у стрілянні з лука, яку перемогла китайка Ванг Шіаожі. Л. Герасименко є ранґована перша у світі, а Ванг тільки 32-га.

Л. Подкопаєва під час вправ на колоді.

Перу активізується у боротьбі з контрабандою наркотиків

Ліма, Перу. — Як і багато інших країн Латинської Америки, Перу дозволяє своїм збройним силам винаймати кораблі, літаки та військовий персонал для різних комерційних трансакцій. Прибутки зі завершення цих операцій допомагають утримувати армію, фльоту та летунство.

Одначе з уваги на те, що як виявили слідчі багато високопоставлених військових старшин, з усіх трьох частин збройних сил були також заангажовані у контрабанді наркотиками, то вирішено негайно припинити винайм всяких військових обладнань для комерційного вжитку. Президент Перу Алберто Фуджіморі повідомив, що його країна є першою, яка цю нелегальну діяльність своїх військових старшин поставила перед громадськість, а крім того зроблено всі заходи, щоб злочинців і їхніх спільників притягнути до судової відповідальности.

Звертаючись до народу, перуанський президент підкреслив і те, що кілька несовісних офіцерів не повинні заплямити добре ім'я збройних сил Перу.

Знавці та спостерігачі торгівлі наркотиками у країнах Латинської Америки кажуть, що така активна діяльність Перу в ліквідуванні нелегального перепачкування наркотиків може стати добрим прикладом і для інших країн.

> Редакція „Свободи" приймає матеріяли до Альманаху УНС на 1997 рік. Серед запланованих тем є: 80-ліття проголошення трьох перших Універсалів, 50-ліття „Акції Вісла", 55-ліття УПА, 80-ліття Української Центральної Ради. Редакція візьме до уваги матеріяли з іншою тематикою. Матеріяли проситься надсилати до 31-го серпня ц. р. — *Ред.*

Відкрито дипломатичну академію

Київ. — В Україні створено ще одну академію — дипломатичну, яка почала діяти при Міністерстві Закордонних Справ України.

Як повідомляє УНІАР 26-го липня, Президент своїм указом затвердив статут Дипломатичної Академії України, головного вищого навчального закладу з підготови спеціялістів у сфері міжнародних відносин. Крім підготови висококваліфікованих фахівців, академія має проводити науково-дослідні праці у галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики і дипломатії.

На навчання, яке здійснюється за державним контрактом, приймається громадян України віком до 40 років. Вони повинні мати вищу освіту і досвід праці в системі МЗС не менш, як один рік, а також займатися питаннями зовнішніх відносин України. До академії також приймають чужоземних громадян на підставі міжнародних угод і індивідуальних контрактів.

П. Лазаренко мав зустрічі у Вашінґтоні

Вашінґтон (Р. Хомяк). — Десять днів після того, як прем'єр-міністер України Павло Лазаренко пережив серйозний замах на життя, він прибув до Вашінґтону на 48 годин переповнених зустрічами й переговорами.

Головною метою його візити 24-26-го липня було представити себе керівникам Світового банку й Міжнародного валютного фонду (МВФ) і запевнити їх, що новий Уряд України повністю підтримує політику голови Національного Банку Віктора Ющенка, з яким вони вже добре знайомі.

А банкір В. Ющенко — як він розповів журналістам напередодні першого дня переговорів — хоче побудувати „площадку стабільности" в економіці України: „сильні національні гроші". Для цього йому потрібний солідний кредит, яким він волів би не користуватись. Ющенко вважає, що Україна сама зможе утвердити свою валюту — але якщо "під рукою" буде окремий кредит, Національний Банк зможе черпнути потрібну суму, як тільки з'являться ознаки, що валюта хитається і таким чином підперти її. Мова йде про стабілізаційний фонд, якого ще не було в історії МВФ. Торік виринула думка про створення такого фонду для Росії, але керування економікою в Росії не виглядало міжнародним банкірам досить надійним і тепер Україна запропонувала себе, як лябораторію для випробування того роду нового механізму.

„Ця справа надто сер-

(Закінчення на стор. 7)

Уряд України удосконалює систему оплати за послуги

Київ (УНІАР). — Тут в суботу, 27-го липня, пресова служба Кабінету Міністрів України повідомила, що Уряд удосконалює діючу систему тарифів на житлово-побутові послуги та енергоресурси для населення.

В нинішніх умовах держава здешевлює ці послуги бюджетними дотаціями та перекладанням частини їх вартости на промисловість. З одного боку, це спричинює ріст дефіциту державного бюджету і дискримінує українського виробника, а з іншого боку держава не може водночас вирішити цю проблему через низьку платоспроможність населення та брак грошей у сфері соціяльного захисту.

У зв'язку з цим Уряд України поетапно наближує розмір відшкодування населенням фактичної вартости житлово-комунальних послуг та упереджувальні заходи щодо соціяльного захисту населення. Наприклад, з 1-го січня цього року розмір відшкодування населенням вартости послуг було доведено до 60 відсотків, хоча, виходячи з траєкторії зміни цін і тарифів, таке відшкодування з 1-го липня мало досягти 80

(Закінчення на стор. 7)

Концерн обіцяє інвестиції, працю і високі платні

Київ. — В результаті проєкту однієї корпорації Україна отримає більйони долярів інвестицій і мільйон робочих місць, на яких середня місячна платня працівників буде вищою від середньої по країні більш, як у чотири рази. Про це повідомила 26-го липня УНІАР, покликаючись на президента вищезгаданої корпорації.

„Цей проєкт повинен стати льокомотивом, що виведе Україну з економічної кризи, що її охопила", — сказав на пресконференції Равіль Абубекеров, президент транснаціонального концерну „Енергія". За його словами, на новостворених робочих місцях працівники діставатимуть в середньому 500 дол. на місяць. Тепер по Україні середня місячна платня дорівнює 80 дол.

За словами Р. Абубекерова, в результаті даного проєкту в скарбницю України після закінчення пільгового періоду надходитиме щорічно у формі податків 9 блн. дол. Держава діставатиме додатково 80 блн. кіловатт-годин електроенергії на рік. Минулого року в Україні вироблено 252.4 блн. кіловатт-годин.

Згідно з проєктом, в Києві, Одесі, Черкасах і Чигирині Черкаської області має бути побудовано чотири нові парогазові електростанції, які відповідатимуть міжнародним стандартам екологічної безпеки. В рамках проєкту буде також перебудовано Черкаську, Придністровську та Слов'янську теплові електростанції та добудовано енергоблоки на Хмельницькій та Рівенській АЕС, які мають компенсувати чорнобильські реактори, що перестануть працювати до 2000 року.

Створення додаткових

(Закінчення на стор. 7)

Закарпаття готується відзначити 5-річчя незалежности

Чикаго (КоЗі). — Разом з усією Україною Закарпаття, що увійшло в склад України півстоліття тому, готується гідно відзначити проголошення незалежности України в серпні 1991 року. З Закарпаття повідомляють, що там відбудеться ряд заходів, у яких візьмуть участь також уродженці Закарпаття з діяспори.

Крайова пластова організація проведе в днях 15-24-го серпня ц. р. пластовий здвиг-джемборі в околиці Ужгороду у підніжжі замку в Невицькому. Це свято і таборування матимуть всеукраїнський характер: прибудуть пластові частини з Галичини, Волині та Наддніпрянщини, а також із Польщі, Словаччини, Західної Европи та з-за океану. Передбачається близько тисячі учасників. В рамках джемборі відбудеться 17-го серпня в Ужгороді науково-практична конференція, присвячена 75-літтю Пласту на Закарпатті.

17-18-го серпня ц. р.

(Закінчення на стор. 7)

В Україні

(З інформацій УНІАР)

ПОВЕРНЕННЯ ХУДОЖНИКА В. МАКСИМОВИЧА

КИЇВ. — Національний художній музей України вперше виставив велику колекцію творів Всеволода Максимовича, талановитого українського художника стилю "модерн", який покінчив з собою 1914 року в Москві, у 20-літньому віці, після своєї першої і, як виявилося, останньої виставки. Один із фундаторів музею Федір Ернст, котрий у 1920-их роках визбирував по тодішньому Советському Союзі твори українських мистців, зумів повернути праці В. Максимовича на батьківщину. Проте тут вони були оголошені формалістичними, декадентськими та ідейно шкідливими і від 1930 року глибоко заховані у музейних запасниках. На щастя, вони не були знищені, і тому ще одне визначне ім'я вдалось повернути українській культурі.

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ВОЯКІВ УПА

ЗАКАРПАТТЯ. — В селі Косівська Поляна Рахівського району на Закарпатті освячено хреста на місці розстрілу трьох вояків Української Повстанської Армії Андрія Грицака, Михайла Молдавана і Михайла Швидюка. В урочистостях та посвяченні взяв участь голова Народного Руху України Вячеслав Чорновіл. Він сказав, що Рух домагатиметься примирення ветеранів війни, які боролися за незалежність України під різними прапорами.

СПАЛАХУЮТЬ ЕПІДЕМІЇ

КИЇВ. — Перший віцепрем'єр-міністер України Василь Дурдинець, який очолює Постійну урядову комісію з надзвичайних ситуацій, на черговому засіданні комісії зосередив увагу на складному санітарно-епідемічному стані в Україні. Зокрема, зазначив В. Дурдинець, у червні-липні зареєстровано спалахи дизентерії Зонне. Зокрема у Шостці захворіло 650 осіб, у Бердянському — 213 осіб. За обома фактами порушено карні справи, а в Шостці усунено з посади голову міського виконавчого комітету, який не вжив необхідних заходів, запропонованих державною санітарно-епідемічною службою.

ПРОФСПІЛКИ ВИМАГАЮТЬ ВИПЛАТИ ЗАРПЛАТНІ

ДНІПРОПЕТРОВЩИНА. — Пресова служба Федерації Профспілок України повідомила, що на пленумі Дніпропетровської міжгалузевої ради профспілок найголовнішим питанням було дальше зростання заборгованости в зарплатні працівникам бюджетної сфери. Відзначалося, що спільні дії профспілок та місцевої влади певною мірою сприяли зменшенню напруги в суспільстві. Проте учасники конференції зажадали від органів влади усіх рівнів впорядкування в царині формування бюджету та розподілу бюджетних фондів. Ухвалено також текст заяви з вимогою надати першочергового значення охороні здоров'я.

ВІДКРИТО КРЕДИТНУ ЛІНІЮ МЕТАЛЮРГІЙНОМУ ЗАВОДОВІ

ДОНБАС. — Згідно з повідомленням Української асоціяції інвестиційного бізнесу, переговори між представниками банку Sachen LB (Німеччина) і власниками великих пакетів акцій акціонерного товариства "Єнакієвський металюргійний завод" завершилися домовленням про надання 760 млн. дол. кредиту металюргійному заводові у Донецькій області. В такий спосіб акціонерне товариство збільшить виробництво продукції та її якість і зменшить собівартість продукції. Найближчим часом плянується випуск цінних паперів Єнакієвського металюргійного заводу.

УКРАЇНСЬКІ ДЕПУТАТИ ХОЧУТЬ ЖИТИ У "ГІЛТОНІ"

КИЇВ. — Верховна Рада України досягла попереднього домовлення з компанією "Гілтон Інтернешенел" про реконструкцію готель "Москва" на Майдані Незалежности. Більшість депутатів Верховної Ради живе в цьому готелі, збудованому ще за сталінських часів у стилі тогочасної гігантоманії. Після реконструкції, яка має завершитись за два роки, готель відповідатиме найвищим міжнародним стандартам і управлятиметься компанією "Гілтон Інтернешенел", яка створює тепер спільне підприємство з господарчим управлінням Верховної Ради. Назву готелю теж буде змінено на "Гілтон-Київ".

ВІДЗНАЧИЛИ ЮВІЛЕЙ СПІЛКИ ОФІЦЕРІВ

КИЇВ. — Тут відбулись урочисті збори громадськости з нагоди п'ятиліття ювілею Спілки Офіцерів України. Ця організація об'єднала передусім патріотично наставлених старшин тодішньої совєтської армії, які відіграли невдовзі важливу ролю у створенні Збройних Сил України. Після усунення з посту міністра оборони генерала Костянтина Морозова Спілка Офіцерів зазнає різноманітних утисків з боку нових керівників армії та держави внаслідок свого непримиренного становища щодо зросійщених, совєтизованих та корумпованих кадр-рів у Збройних Силах. Як вважає один з керівників СОУ Григорій Омельченко, котрий водночас є головою Комісії Верховної Ради з питань боротьби з корупцією та організованою злочинністю, порядку в державі не буде доти, доки чільні пости в ній не обіймуть справжні патріоти України.

В АМЕРИЦІ

ПРО НАБЛИЖЕННЯ ВИБОРІВ можна відчути не тільки зі слів у виступах президента Билла Клінтона чи його суперника Роберта Дола, але також із пожвавленої діяльности Конґресу. Досить швидким темпом Конґрес почав ухвалювати законопроєкти, які місяцями були в стані завішення, бо кожний спішиться до своїх виборчих округ щоб мати час зайнятися власною передвиборчою кампанією. Минулої п'ятниці керівництво Палати Репрезентантів зазначило, що сподіється ще цього тижня ухвалити законопроєкти про пільги потребуючим, іміґрацію, безпеку питної води, лікарського забезпечення і підвищення мінімальної заробітної платні з 4.25 дол. 5.15 дол.

У СВІТІ

НЕЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, що мешканці Буджумбури, столиці Бурунді, задоволені з минулотижневого військового перевороту, що приніс бодай тимчасовий мир і міжплемінні масакри, то їхні сусіди до цього ставляться зовсім інакше. Президент Уґанди Йовері Мусевені та президент Танзанії Бенямін Мкапа осудили цей вчинок і зазначили, що ця справа буде порушена у середу, 31-го липня на вершинній конференції африканських країн в Аруші, Танзанія. Вони обидва зустрілися для обговорення цієї справи з колишнім президентом Танзанії Джулюсом Нєрере, який вже довший час провадить намагання Організації африканської єдности покінчити цю кризу в Бурунді.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237; Fax: (201) 451-5486. UNA: (201) 451-2200

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446
(914) 626-5641, Fax (914) 626-0180, e-mail: unaestat@travel.ios.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Новий імпульс у передвиборчій боротьбі

Боротьбу за Білий Дім у З'єднаних Стейтах Америки можна до деякої міри порівняти з діючим вулканом: вона то затухає, то спалахує з новою силою.

Після того як кандидат на президента від Республіканської партії сен. Роберт Дол один за одним розправився зі своїми конкурентами-однопартійцями і опинився сам-на-сам у поєдинку з Биллом Клінтоном, боротьба на деякий час втратила всякий інтерес до неї з боку американської громадськости. Засоби масової інформації, хоч і тримали в полі зору поїздки кандидатів по країні, але всю свою увагу переключили на вибори в іншій країні — Російській Федерації, де вирішувалася доля не так президента, як політичної системи, зміна обраного курсу не демократичні перетворення і повернення до старого, тоталітарного режиму. На щастя, все закінчилося так, як хотів Захід, і Америка знову повернулася до своїх проблем, без яких нині не обходиться суспільно-політичне життя будь-якої країни.

Недавно передвиборча боротьба в Америці дістала новий імпульс: відомий тексаський безпартійний більйонер Росс Перо, який в цьому році створив нову політичну партію — Партію реформ, повідомив про свій намір включитися у боротьбу за президентське крісло. А день перед ним з таким же повідомленням виступив колишній губернатор стейту Кольорадо Ричард Лемм, який має намір добиватися висунення своєї кандидатури на пост президента також від Партії реформ. Таким чином, передвиборчий вулкан знову нагадав про себе, і всі засоби масової інформації заговорили про те, що президентські перегони вступають у нову стадію. Хто з двох нових протендентів стане кандидатом від Партії реформ, вирішить її конвенція, що відбудеться 18-го серпня у Веллі Фордж, Пенсильванія.

Росса Перо особливо представляти не треба — він вже вдруге бере участь у передвиборчій боротьбі. У 1992 році він виступав як незалежний кандидат і, виклавши з власної кишені кілька десятків мільйонів долярів, дістав 19 відсотків голосів, чим і допоміг Биллові Клінтонові у перемозі над Джорджем Бушем. Правлячою знову стала Демократична партія.

Щодо 60-річного Р. Лемма, то на політичному Олімпі він людина нова. Пробувши три канденції (12 років) на пості губернатора стейту Кольорадо, він залишив політику і перейшов на викладацьку працю в університеті Денверу і завідує там Центром громадської політики. Колись Лемм був переконаним демократом і навіть особистим другом Клінтона, але в останні роки, як і багато його однопартійців, розчарувався політикою демократів і відійшов від них.

Хоч до виборів залишилося три місяці, Р. Дол, виступаючи перед виборцями, користується старими гаслами, нічого нового не пропонуючи. Він ще досі не виробив чіткої економічної програми і навряд чи зміг би ясно відповісти на питання, що хвилюють Америку і, зокрема, Республіканську партію: про реформу велферу, програму „позитивних дій", боротьбу зі злочинністю, про іміґраційні проблеми тощо.

Повідомляючи про намір боротися за Білий Дім, Р. Лемм сказав: „Америка повинна не питати, чого вона хоче, а знати, що вона може собі дозволити". Ці слова, підхоплені репортерами, сподобалися американцям і зразу ж стали крилатими. На його думку, становище з програмами Медікейд і Медікейр значно гірше, ніж думають республіканці. Р. Лемм вважає недопустимим той факт, що 600,000 мільйонерів Америки, крім своїх прибутків, дістають ще й пенсію соціяльного забезпечення. Він попереджує, що якщо і далі державні гроші будуть витрачатися так як тепер, то за 25–30 років не залишиться ні цента на оборону країни, освіту, науку. На думку Р. Лемма, Америка потребує не так нового президента, як десять років реформ і оновлення. Що ж до іміґраційних проблем, то він виступає за різке скорочення іміґрації, бо „нинішні іміґранти дають Америці значно менше, ніж дістають від неї".

Поява третього кандидата не віщує нічого доброго для одного з двох провідних кандидатів. Спеціялісти вважають, що програє від цього Р. Дол. „Я не хотів би, щоб він вступав у боротьбу, — сказав Роберт Дол журналістам на їх просьбу прокоментувати рішення Р. Перо. — Я мав надію, що це буде президентська боротьба, в якій візьмуть участь два кандидати". Б. Клінтон, навпаки, задоволений, що претендент від Партії реформ знову бере участь у виборах, бо це, на його думку, „оживить дебати щодо головних проблем, які стоять перед Америкою".

Олександер Серафин

ПЕРСПЕКТИВА АВТА НА ГРАНІ СТОЛІТЬ

Цього року Америка відзначає 100-річчя автомобільної промисловости. В 1896 році брати Дурія продали 13 авт з бензиновими моторами. В Европі авта з бензиновими та паровими моторами виготовляли багато скоріше.

Сто років тому почалося масове виробництво авт на примітивних підприємствах в Америці та Европі. Тепер у світі біля 500 мільйонів авт і 277 мільйонів інших моторових машин. Спеціялісти передбачають, що число авт збільшиться на 50 відсотків до 2010 року і подвоїться до 2030 року. Цього року світове автове виробництво становитиме до 50 мільйонів авт.

Автомобільна промисловість запевнює працю кожному десятому робітникові в індустріяльних країнах. Спостерігаючи це, країни, що розвиваються, намагаються заснувати цю промисловість у себе з допомогою великих світових автомобільних фірм.

Авто стало чимсь більшим, ніж засобом транспортації. Воно є престижевим предметом, як також емоційним об'єктом. Авта дають родинам мобільність, без них люди почуваються „непевними, недостатніми, наче голими у міському середовищі", за словами М. МекЛугана, автора-футуролога.

Протягом свого „життя" авто проїде біля 100,000 миль, спалить 3,000 ґальонів бензини і 50 ґальонів оливи. Виділить понад 35 тонн вуглецю у формі різних ґазів і часточок. Всі авта світу разом продукують 10 трильйонів кубічних метрів випарів кожного року. Враховуючи швидке збільшення кількости автомобілів у майбутньому та пропорційний ріст віддалей, які вони здійснюватимуть, занечищення довкілля автомобілями стане більш поважним. Вважають, що авта та інші машини є відповідальні за бодай половину занечищення повітря в містах.

Каталітичні конвертери зменшили виділення чадного ґазу в нових автах на 30 відсотків, одначе старі та вантажні авта не є охоплені контролею. Інші занечищення, які виділяє авто, — це різні оксиди азоту, які трудніше затримати. Враховуючи всі старання автомобільної промисловости, експерти вважають, що нові авта на 90 відсотків менше занечищують повітря, ніж 25 років тому. Проблема в тому, одначе, що нові авта становлять лише 10 відсотків від усіх авт у користуванні. Вважають, що протягом наступних 15 років ситуацію покращиться.

Якщо не буде суворішої контролі у справі викидів або значних покращань економіки палива, занечищення повітря знову збільшиться біля 2010 року. Прогрес, досягнутий протягом останніх 25 років, буде поступово поборений масовими викидами ґазу у зв'язку зі збільшенням кількости авт в країнах, що розвиваються, і числом миль, які ці авта робитимуть.

Дорожний транспорт спричиняє біля 20 відсотків оксидів азоту зі всіх джерел. Проблема занечищення різними машинами не зникне, аж доки бензину, яку вони вживають, не буде замінено іншим, чистішим паливом.

Економічний ріст сприяє купівлі авт і подорожі на них. Один спосіб зменшення емісії — скорочення миль подорожування автами через оподаткування палива, проїханих миль та самих авт. Підраховано, що збільшення ціни на бензину на 10 відсотків зменшує її споживання лише на три відсотки. Податки мусили б бути вищі, щоб значно зменшити консумпцію палива.

Існують електронічні засоби, якими можна зменшити вживання бензини, а саме вимірювати полюцію і відповідно оподатковувати власників авт. Інші роди палива, з якими експеретовано від 1973 року, не дали задовільних вислідів.

Чи не найбільшим проґресом в контролі забруднення довкілля є впровадження авта на батерію. Одначе прогрес з батерією не є задовільний з різних причин, у цілому передбачення технологічного поступу не сповнилися.

Консенсус думок, як в автомобільній промисловості, так і на академічному полі, зводиться до того, що в найближче майбутнє двигун внутрішнього згоряння, з більшою та більшою ощадністю палива, буде головним рушієм всіх авт. Він може бути використаний спільно з електричним.

Досвід історії транспорту минулих 200 років вказує, що потрібно три покоління, щоб нова технологія забрала місце існуючої. Якщо ми застосуємо цю засаду до авта, то виходить, що воно не буде замінене новими радикальними альтернативами. Вибір, що бачимо на горизонті, не гратиме важливої ролі протягом наступних 25 років. До цього часу електричні авта, гібридні і електрично-бензинові займатимуть малу частку на автомобільному ринку. Найбільшим чинником, який змінив би цю ситуацію, став би винахід нової батерії.

Р. Л. Хомяк

Ю. ЄХАНУРОВ ПРИВАТИЗУЄ УКРАЇНУ

Юрій Єхануров поспішає. Нині він потужний „бос" української приватизації, голова Фонду Державного Майна України — великої частини колись великого Союзу. Але його ціллю є якомога швидше ліквідувати свою „імперію". Тому в Україні у нього чимало ворогів, чимало таких, які воліли б, щоб Єхануров і ціла його група десь зникли; чимало з них — законодавці, народні депутати.

І все таки, Юрій Єхануров квапиться. У нього є солідна „стіна" — Президент України Леонід Кучма, сам колишній „бос" найбільшого у світі і до того державного ракетного підприємства, який у січні доручив Єханурову закінчити „малу приватизацію" до кінця червня, і поспішати з середньою й великою приватизацією.

Одного вечора в травні ми сиділи з Єхануровим у Національному пресовому клюбі у Вашінґтоні і він розповідав про працю своєї установи, а яких 30 годин пізніше я був у Києві і відразу бачив, що голова Фонду Державного Майна говорив правду. За шість місяців моєї відсутности у Києві відкрилася ціла низка приватних крамниць там, де роками були державні.

Взяти б хоча таку звичайну річ, як канцелярське приладдя — бльокноти, листовий папір, коверти, клеї. Все це було, коли було, і не все в одному місці. Після того як Україна стала незалежною, якась німецька фірма відкрила крамницю з канцелярійним приладдям „за валюту", і це було таке свято для американців, які працювали в Києві, що мене повідомили про це електронічною поштою. А тепер, в частині міста, де я жив півтора року, нарахував з п'ять нових крамниць того профілю. Так, там переважно імпортові вироби, вони не дешеві, але є й вітчизняні. Ні, вже не треба везти прикріплювачів до Києва.

А пекарні! Київ має чотири великі хлібні фабрики (таких гігантів пекарнею не назвеш!). Через вулицю від будинку, де я жив, була темна, брудна совєтська крамниця, де зранку продавали один, два, а найбільше чотири сорти хліба з міських пекарень, а часто-густо біля 2-ої год. по полудні працівники вішали на двері засмальцовану картку, на якій рукою було написано „Хлеба нет". Ще коли я там жив, крамниця була приватизована. Нові власники займались ремонтом, а тим часом хліб продавали з бічних дверей. Потім вони відкрили крамницю — відмальовану, обладнану, освітлену, і почали продавати різні харчеві продукти — імпортовані і місцеві (наприклад, львівські соки у шведській тарі-контейнерах, але зроблених у Києві), а відновлений прилавок з міським „хлібозаводним" хлібом повернувся на своє старе місце.

Це, як пояснював Ю. Єхануров, — характеристика приватизації малих підприємств в Україні: продовж кількох років нові власники зобов'язані продавати речі, які там продавалося раніше, коли власником була влада.

Але сьогодні хліб можна купити і в не-хлібних крамницях, а навіть у „гастрономах" (Чому „мудра совєтська власть" не продавала хліба у своїх „ґросеріях"?) У Києві вже є міні-пекарні, які доставляють хлібні вироби, де тільки їх згідні продати. А вибір! Є такий американський вислів: "The best thing since sliced bread".

(Закінчення на стор. 7)

З МОГО ВІКНА
Іванна Савицька

Подарунок для мами...

Літній сезон у Гантері був, як завжди, велелюдний, повен цікавих людей зблизька і навіть здалека. Тут бо збігаються лісисті гори із річкою, такою схожою на наші карпатські потоки. Тут ялиці й сосни, кущі ялівцю і дикої, пахучої рожі, тут суниці, малини й гриби, яких тільки хочете родів, шляхетні, правдиві, у модних, великих капелюхах, гурточки підпеньок на білих, високих ніжках, сироїжки й козаки, що їх у Гантері вдосталь, будь вони гриби, будь мистці, старої і нової кисти.

Ось тут, у Гантері (ради хліба) я відкрила вакаційну крамничку з мистецьким крамом. Однієї днини зайшов до крамнички чоловік середніх років, в чорній одежі, притаманній священикам, з білим вузьким комірцем. Він відрізнявся від решти покупців делікатністю рухів, повздержливістю в огляданні експонатів.

— Чим можу вам послужити? — спитала я ввічливо гостя, не вживаючи титулу — отче.

— Шукаю за дарунком для мами. Їду з Італії додому і хочу привезти мамі щось українського, гарного, рідного. Поможіть мені, прошу, у тому нелегкому ділі.

На полицях, що вгинались від глечиків, мисок, свічників, що їх творили жутешні й опішнянські умільці, вибір був справді великий, та покупець шукав чогось більш особистого, більш теплого, м'якого. На окремому місці лежали наскладані льняні жіночі сукенки із синім полтавським вишиттям, з питоменним мистецьким вирізуванням. Мій покупець ледь усміхнувся, погладив вишиття і сказав:

— О, це буде добре для мами, я куплю оцю сукенку.

Я ще встигла глянути на нього, запам'ятати деталі обличчя, які швидко затратились у суміші прихожих людей..

Проминуло декілька років. Коли ми перебували в Дітройті із співачкою Христиною Карпевич з нагоди нашого лемківського вечора, нас забрала з летовища голова СУА Марта Василькевич. Гостинність родини Василькевичів, сказати б коротко, була справді українською, і наша розмова після обіду велася жваво. Цікавою і головною особою за столом була сивенька пані, мати дбайливої господині, біла, біла, мов у молочному завої, і така гарна у тій білості, тільки дивись і малюй.. Я пильно їй приглядалася, і врешті помітила, що сива пані зодягнена в полтавську суконку із голубим вишиттям, із мистецьким вирізуванням. І пані помітила мій погляд.

— А ця суконка із Гантеру, син привіз подарунок, правда, що гарний? А ви були колись у Гантері?

Я всміхнулась і в тій же хвилині закружляв у свідомості спогад: священик у чорному одязі, білий, вузький комірчик і ніжні руки, що ховали до течки дарунок.

Біла пані докинула: — Мій син все з нами, він ось тут, погляньте, прошу, на столик.

На круглому столику стояла велика фотографія, з якої дивились на мене добрячі очі (тоді ще) Архимандрита, а тепер Екзарха, Києво-Вишгородського Владики Любомира Гузара.

Чикаґо, липень, 1996 р.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Цінні фейлетони

Шановна і дорога Подруго!

Поздоровляю Вас, авторку фейлетонів О-КИ, з ювілеєм.

Кожне число „Свободи" читаю „від дошки до дошки", а її суботній випуск завжди починаю читати зсередини, від „Про це і те", бо Ви в своїх цікавих фейлетонах порушуєте саме такі актуальні проблеми, про які інші чомусь не пишуть.

Думаю, що було б добре, коли б Ви із своїх 750 і наступних фейлетонів вибрали ті, що і сьогодні ще актуальні, і старалися їх видати книжкою. УНС напевно Вам у цьому допоможе, а читачі Вас підтримають.

Бажаю Вам успіху і вітаю Вас нашим дружнім СКОБ!

пл. сен. Адольф Гладилович

Монтреаль, Кве.

Бронислава Скорупська

УКРАЇНА ВИЖИВЕ!

II

Ця пара мене запевняла, що Україна неодмінно підніметься і стане на свої ноги. Вони слідкують за подіями в Україні і є оптимістами. Все більше дітей вивчає українську мову — з них виростуть патріоти. Тепер навіть дорослі, які все життя розмовляли російською мовою, коли до них заговорити по-українськи, то по-українськи й відповідають.

Їхні діти, тринадцятирічна Мирослава і десятирічна Мар'яна, досконало розмовляють українською та російською мовами, досить добре ґоворять по-англійськи, а Мар'яночка вивчає ще й німецьку. Ці дівчатка, дитинячі у своїй поведінці, не на свій вік розвинені інтелектуально. Разом ми провели багато часу, подорожуючи в авті, і ці діти засипали мене запитаннями про Америку. Вони багато знають не лише про Голлівуд, але цікавляться і побутом та політикою Америки. Наш президент Билл Клінтон — це для них втілення всіх чеснот.

Вранці 27-го травня їдемо оглянути Житомир. З давніх-давен на цій землі жив гордий і незалежний народ — житичі. Жили вони мирно, вирощували жито і, мабуть, тому те місто назвали Житомир. Вперше згадка про нього є у літописах вже від 884 року. Було воно жертвою татар, було під пануванням Польщі та Литви, Росії, але завжди, всупереч усьому, залишалося українським, хоч впливи, особливо Польщі, на ньому позначилися.

Тут народився письменник В. Короленко, у 1846 році місто відвідав Т. Шевченко, жили і працювали тут кінорежисер О. Довженко, драматург І. Кочерга, іменем якого названо місцевий музично-драматичний театр, часто бувала в Житомирі Л. Українка та інші визначні діячі нашої національної культури.

Через Житомир пливе чудова річка Тетерів. На її скелястих берегах багато чого зроблено для відпочинку мешканців міста. Тут, над річкою, є великий, гарно утримуваний парк, поруч — бульвар, далі красується амфітеатр. Тут же мало не торкнеться об небо монумент Вічної Слави. Подібні пам'ятники є по всіх містах України. Навіть по селах, через які я проїжджала, є пам'ятники, присвячені жертвам війни, а чим далі на захід, то їх заміняють каплички або хрести.

Відвідали ми і сільсько-господарську школу, в якій я навчалася у 1941-42 роках. Та наука закінчилася для мене щасливо, бо на Різдво батьки взяли мене додому, а тих, що додому не поїхали, німці, оточивши школу, забрали до Німеччини на роботу. Зайшли ми до канцелярії, познайомилися із працівниками школи. Мені запропонували подивитися музей, який знайомить відвідувачів із визначними людьми, що народилися або працювали в Житомирі.

Здивувало мене, що, мабуть, третину місця музею присвячено В. Ленінові. Стара жидівка, яка нам пояснювала, до речі, говорила доброю українською мовою, видно, завважила моє здивування, і пояснила, що мовляв, листка з історії не викинеш: Ленін був і лишив тут свій слід. Я з тим погодилася і додала, що кожен має сьогодні про нього свою думку, але історія його оцінить і дасть „катюзі по заслузі". Шкода, що там вони не знайшли місця для С. Петлюри чи М. Грушевського.

Вийшли ми на міст над Тетеревом, а там молоденька кореспондентка фотографує якогось пана. Іван впізнав у ньому українського письменника. Підходимо до них і Іван каже їм, показуючи на мене, що це гостя з Америки і вона може вам дещо цікаве розповісти про УПА. Письменник затріпався, як карась на гарячій сковороді, і каже, що „в нас тепер ця тема контроверсійна", а кореспондентка заявила, що її газета про такі справи друкувати не буде, і порадила звернутися до газети „Літературна Україна" в Києві.

Увечері ще одна для мене несподіванка: прийшла ще одна Ліда, моя шкільна товаришка, та „Віцьо" — мій колишній сусід. Він років на 7 молодший від мене. Пригадую, як тільки Віцьо навчився ходити, то щодня вилазив на ворота і співав. Знав усі пісні, що їх у селі співали, а співали у нас часто і гарно. Тепер він нам признається, як то він раз заліз у садок моєї тітки крас-ти груші. Виліз на грушу, рве груші і співає, як завжди. Аж тут з'явилася моя грізна тітка з кропивою у руці. Що було далі, залишаю вашій уяві... Згадували дитинство, сміялися і плакали...

Їдемо на батьківщину моєї мами, в село Болячів, Брусилівського району. Відвідали цвинтар, помолилися за покійних родичів, і пішли до хати, де народилася мама. Хата старенька, порожня. Відвідали Надю у селі Долинівка та Леоніда в селі Западня. Тяжко вони працюють, допомагають дітям, які живуть у містах. Добробуту не видно. Враження із баченого — гнітюче.

А відтак, долаючи ями на дорозі, доїхали до моєї рідної Шахворостівки. Я добре пам'ятаю дорогу до неї, знаю кожну стежку, кожен закрут, але тепер з того і сліду не лишилося. Колись, як ішли з Коростишева до села, переходили Тетерів убрід, недалеко річки било джерело, там пили смачну, холодну воду і йшли далі. Дорога ґрунтова, а перед селом пісок і то такий, що важко було йти. Тепер дорога тверда — підготовили для покриття асфальтом, але через брак грошей робо-ту припинили.

Насамперед зупиняємося коло цвинтаря. Там багато гранітних пам'ятників, більшість з металу, але є й дерев'яні хрести. Кожен рід огородив свої могили огорожею. Трави там ніхто не косить, як це робиться в Америці, але могилки упорядковані. Цвинтар дуже густо заселений, хоч довкруги є багато місця. Помолилися на рідних могилах, поклали квіти, а Таміла й Ніна подбали і про перекуску „для годиться". Їхній брат Володя привіз зі собою професійного фотографа, який усю подорож по селах фільмував. Добрі, уважні мої племінники.

В'їжджаємо в село... Мені не віриться, що це моє, колись біленьке і в садках, привітне село. Коло школи стоїть монумент поляглим під час війни. Всі хати, як і будинки сільради та колгоспної канцелярії, змінилися. Хати покриті цинковою бляхою, а стіни якимись панелями — видно „шви". Коло кожної хати маленьке подвір'я, щільно огороджене, а попід тинами високі бур'яни. Саме тоді сапали та пропалювали городи, тож усі були зайняті. З рідних відвідали моїх двоюрідних Зіну, Польчика, Галю та Марусю, на кілька хвилин зайшла і до шкільного товариша Шури. Всі вони були привітні. На вулицю виходили селяни: цілувалися, плакали.

(Продовження буде)

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Прийнята Верховною Радою України 28-го червня 1996 року.

Верховна Рада України від імені Українського народу — громадян України всіх національностей,

виражаючи суверенну волю народу,

спираючись на багатовікову історію Українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення,

дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя,

піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України,

прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,

усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями,

керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням,

приймає цю Конституцію — Основний Закон України.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

СТАТТЯ 1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

СТАТТЯ 2. Суверенітет України поширюється на всю її територію.

Україна є унітарною державою.

Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною.

СТАТТЯ 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

СТАТТЯ 4. В Україні існує єдине громадянство. Підстави набуття і припинення громадянства України визначаються законом.

СТАТТЯ 5. Україна є республікою.

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

Ніхто не може узурпувати державну владу.

СТАТТЯ 6. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

СТАТТЯ 7. В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.

СТАТТЯ 8. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

СТАТТЯ 9. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України.

СТАТТЯ 10. Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

СТАТТЯ 11. Держава сприяє консолідації та розвиткові української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвиткові етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України.

СТАТТЯ 12. Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави.

СТАТТЯ 13. Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.

Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону.

Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству.

Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

СТАТТЯ 14. Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону.

СТАТТЯ 15. Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.

Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова.

Цензура заборонена.

Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законами України.

СТАТТЯ 16. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи — катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

СТАТТЯ 17. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України.

Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Збройні Сили України та інші військові формування ніким не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності.

Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом.

На території України не допускається розташування іноземних військових баз.

СТАТТЯ 18. Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права.

СТАТТЯ 19. Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

СТАТТЯ 20. Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

Державний Прапор України — стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України).

Державний Гімн України — національний гімн на музику М. Вербицького із словами, затвердженими законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Столицею України є місто Київ.

РОЗДІЛ II. ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

СТАТТЯ 21. Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах.

Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

СТАТТЯ 22. Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

СТАТТЯ 23. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

СТАТТЯ 24. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

СТАТТЯ 25. Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство.

Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі.

Україна гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами.

СТАТТЯ 26. Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, — за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом.

СТАТТЯ 27. Кожна людина має невід'ємне право на життя.

Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини.

Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

СТАТТЯ 28. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідам.

СТАТТЯ 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

СТАТТЯ 30. Кожному гарантується недоторканність житла.

Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

СТАТТЯ 31. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

СТАТТЯ 32. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.

СТАТТЯ 33. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну.

СТАТТЯ 34. Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

СТАТТЯ 35. Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність.

Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа — від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова.

Ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань. У разі якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, виконання цього обов'язку має бути замінене альтернативною (невійськовою) службою.

СТАТТЯ 36. Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України. Обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організація-ми, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій.

Усі об'єднання громадян рівні перед законом.

СТАТТЯ 37. Утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються.

Політичні партії та громадські організації не можуть мати воєнізованих формувань.

Не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях.

Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється лише в судовому порядку.

СТАТТЯ 38. Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

СТАТТЯ 39. Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку — з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

СТАТТЯ 40. Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

СТАТТЯ 41. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної та іншої творчої діяльності.

Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом.

Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону.

Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним.

Примусове відчуження об'єктів приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження об'єктів приватної власності з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

СТАТТЯ 42. Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом.

Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.

Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

СТАТТЯ 43. Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється.

Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення.

Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.

СТАТТЯ 44. Ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів.

Порядок здійснення права на страйк встановлюється законом з урахуванням необхідності забезпечення національної безпеки, охорони здоров'я, прав і свобод інших людей.

Ніхто не може бути примушений до участі або до неучасті у страйку.

Заборона страйку можлива лише на підставі закону.

СТАТТЯ 45. Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні, святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом.

СТАТТЯ 46. Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової

або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

СТАТТЯ 47. Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду.

Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду.

СТАТТЯ 48. Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

СТАТТЯ 49. Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвиткові лікувальних закладів усіх форм власності.

Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

СТАТТЯ 50. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

СТАТТЯ 51. Шлюб грунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї.

Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

СТАТТЯ 52. Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей.

СТАТТЯ 53. Кожен має право на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

СТАТТЯ 54. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної та іншої творчої діяльності.

Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Держава сприяє розвиткові науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством.

Культурна спадщина охороняється законом.

Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами.

СТАТТЯ 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

СТАТТЯ 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

СТАТТЯ 57. Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними.

СТАТТЯ 58. Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

СТАТТЯ 59. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

СТАТТЯ 60. Ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази.

За віддання і виконання явно злочинного розпорядження чи наказу настає юридична відповідальність.

СТАТТЯ 61. Ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

СТАТТЯ 62. Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

СТАТТЯ 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

СТАТТЯ 64. Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.

СТАТТЯ 65. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України.

Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону.

СТАТТЯ 66. Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки.

СТАТТЯ 67. Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом.

Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом.

СТАТТЯ 68. Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

РОЗДІЛ III. ВИБОРИ. РЕФЕРЕНДУМ

СТАТТЯ 69. Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

СТАТТЯ 70. Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років.

Не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними.

СТАТТЯ 71. Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Виборцям гарантується вільне волевиявлення.

СТАТТЯ 72. Всеукраїнський референдум призначається Верховною Радою України або Президентом України відповідно до їхніх повноважень, встановлених цією Конституцією.

Всеукраїнський референдум проголошується за народною ініціативою на вимогу не менш як трьох мільйонів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по сто тисяч підписів у кожній області.

СТАТТЯ 73. Виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України.

СТАТТЯ 74. Референдум не допускається щодо законопроектів з питань податків, бюджету та амністії.

РОЗДІЛ IV. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

СТАТТЯ 75. Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент — Верховна Рада України.

СТАТТЯ 76. Конституційний склад Верховної Ради України — чотириста п'ятдесят народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на чотири роки.

Народним депутатом України може бути громадянин України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років.

Не може бути обраним до Верховної Ради України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Повноваження народних депутатів України визначаються Конституцією та законами України.

СТАТТЯ 77. Чергові вибори до Верховної Ради України відбуваються в останню неділю березня четвертого року повноважень Верховної Ради України.

Позачергові вибори до Верховної Ради України призначаються Президентом України і проводяться в період шістдесяти днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

Порядок проведення виборів народних депутатів України встановлюється законом.

СТАТТЯ 78. Народні депутати України здійснюють свої повноваження на постійній основі.

Народні депутати України не можуть мати іншого представницького мандата чи бути на державній службі.

Вимоги щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності встановлюються законом.

СТАТТЯ 79. Перед вступом на посаду народні депутати України складають перед Верховною Радою України таку присягу:

„Присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми діями боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу.

Присягаю додержуватися Конституції України та законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників".

Присягу зачитує найстарший за віком народний депутат України перед відкриттям першої сесії новообраної Верховної Ради України, після чого депутати скріплюють присягу своїми підписами під її текстом.

Відмова скласти присягу має наслідком втрату депутатського мандата.

Повноваження народних депутатів України починаються з моменту складення присяги.

СТАТТЯ 80. Народним депутатам України гарантується депутатська недоторканність.

Народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп.

Народні депутати України не можуть бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані.

СТАТТЯ 81. Повноваження народних депутатів України припиняються одночасно з припиненням повноважень Верховної Ради України.

Повноваження народного депутата України припиняються достроково у разі:

1) складення повноважень за його особистою заявою;

2) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;

3) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім;

4) припинення його громадянства або виїзду на постійне проживання за межі України;

5) смерті.

Рішення про дострокове припинення повноважень народного депутата України приймається більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

У разі невиконання вимоги щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності повноваження народного депутата України припиняються достроково на підставі закону за рішенням суду.

СТАТТЯ 82. Верховна Рада України працює сесійно.

Верховна Рада України є повноважною за умови обрання не менш як двох третин від її конституційного складу.

Верховна Рада України збирається на першу сесію не пізніше ніж на тридцятий день після офіційного оголошення результатів виборів.

Перше засідання Верховної Ради України відкриває найстарший за віком народний депутат України.

Порядок роботи Верховної Ради України встановлюється Конституцією України та законом про регламент Верховної Ради України.

СТАТТЯ 83. Чергові сесії Верховної Ради України починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року.

Позачергові сесії Верховної Ради України, із зазначенням порядку денного, скликаються Головою Верховної Ради України на вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України або на вимогу Президента України.

У разі введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні Верховна Рада України збирається у дводенний строк без скликання.

У разі закінчення строку повноважень Верховної Ради України під час дії воєнного чи надзвичайного стану її повноваження продовжуються до дня першого засідання першої сесії Верховної Ради України, обраної після скасування воєнного чи надзвичайного стану.

СТАТТЯ 84. Засідання Верховної Ради України проводяться відкрито. Закрите засідання проводиться за рішенням більшості від конституційного складу Верховної Ради України.

Рішення Верховної Ради України приймаються виключно на її пленарних засіданнях шляхом голосування.

Голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом України особисто.

СТАТТЯ 85. До повноважень Верховної Ради України належить:

1) внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII цієї Конституції;

2) призначення всеукраїнського референдуму з питань, визначених статтею 73 цієї Конституції;

3) прийняття законів;

4) затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього; контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання;

5) визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики;

6) затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;

7) призначення виборів Президента України у строки, передбачені цією Конституцією;

8) заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

9) оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;

10) усунення Президента України з поста в порядку особливої процедури (імпічменту), встановленому статтею 111 цієї Конституції;

11) розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;

12) надання згоди на призначення Президентом України Прем'єр-міністра України;

13) здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до цієї Конституції;

14) затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням;

15) призначення чи обрання на посади, звільнення з посад, надання згоди на призначення і звільнення з посад осіб у випадках, передбачених цією Конституцією;

16) призначення на посади та звільнення з посад Голови та інших членів Рахункової палати;

17) призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; заслуховування його щорічних доповідей про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні;

18) призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку України за поданням Президента України;

19) призначення та звільнення половини складу Ради Національного банку України;

20) призначення половини складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

21) призначення на посаду та припинення повноважень членів Центральної виборчої комісії за поданням Президента України;

22) затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Збройних Сил України, Служби безпеки України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також Міністерства внутрішніх справ України;

23) схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України;

24) надання згоди на призначення на посади та звільнення з посад Президентом України Голови Антимонопольного комітету України, Голови Фонду державного майна України, Голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України;

25) надання згоди на призначення Президентом України на посаду Генерального прокурора України; висловлення недовіри Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади;

26) призначення третини складу Конституційного Суду України;

27) обрання суддів безстроково;

28) дострокове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення нею Конституції України або законів України; призначення позачергових виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

29) утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів;

30) призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування;

31) затвердження протягом двох днів з моменту звернення Президента України указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;

32) надання у встановлений законом строк згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;

33) здійснення парламентського контролю у межах, визначених цією Конституцією;

34) прийняття рішення про направлення запиту до Президента України на вимогу народного депутата України, групи народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, попередньо підтриману не менш як однією третиною від конституційного складу Верховної Ради України;

35) призначення на посаду та звільнення з посади керівника апарату Верховної Ради України; затвердження кошторису Верховної Ради України та структури її апарату;

36) затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації; визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності.

Верховна Рада України здійснює інші повноваження, які відповідно до Конституції України віднесені до її відання.

СТАТТЯ 86. Народний депутат України має право на сесії Верховної Ради України звернутися із запитом до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності.

Керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій зобов'язані повідомити народного депутата України про результати розгляду його запиту.

СТАТТЯ 87. Верховна Рада України за пропозицією не менш як однієї третини народних депутатів України від її конституційного складу може розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняти резолюцію недовіри Кабінетові Міністрів України більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України не може розглядатися Верховною Радою України більше одного разу протягом однієї чергової сесії, а також протягом року після схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України.

СТАТТЯ 88. Верховна Рада України обирає зі свого складу Голову Верховної Ради України, Першого заступника і заступника Голови Верховної Ради України та відкликає їх.

Голова Верховної Ради України:

1) веде засідання Верховної Ради України;

2) організовує підготовку питань до розгляду на засіданнях Верховної Ради України;

3) підписує акти, прийняті Верховною Радою України;

4) представляє Верховну Раду України у зносинах з іншими органами державної влади України та органами влади інших держав;

5) організовує роботу апарату Верховної Ради України.

Голова Верховної Ради України здійснює повноваження, передбачені цією Конституцією, у порядку, встановленому законом про регламент Верховної Ради України.

СТАТТЯ 89. Верховна Рада України затверджує перелік комітетів Верховної Ради України, обирає голів цих комітетів.

Комітети Верховної Ради України здійснюють законопроектну роботу, готують і попередньо розглядають питання, віднесені до повноважень Верховної Ради України.

Верховна Рада України у межах своїх повноважень може створювати тимчасові спеціальні комісії для підготовки і попереднього розгляду питань.

Верховна Рада України для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, створює тимчасові слідчі комісії, якщо за це проголосувала не менше як третина від конституційного складу Верховної Ради України.

Висновки і пропозиції тимчасових слідчих комісій не є вирішальними для слідства і суду.

Організація і порядок діяльності комітетів Верховної Ради України, її тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій встановлюються законом.

СТАТТЯ 90. Повноваження Верховної Ради України припиняються у день відкриття першого засідання Верховної Ради України нового скликання.

Президент України може достроково припинити повноваження Верховної Ради України, якщо протягом тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися.

Повноваження Верховної Ради України, що обрана на позачергових виборах, проведених після дострокового припинення Президентом України повноважень Верховної Ради України попереднього скликання, не можуть бути припинені протягом одного року з дня її обрання.

Повноваження Верховної Ради України не можуть бути достроково припинені в останні шість місяців строку повноважень Президента України.

СТАТТЯ 91. Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених цією Конституцією.

СТАТТЯ 92. Виключно законами України визначаються:

1) права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина;

2) громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства;

3) права корінних народів і національних меншин;

4) порядок застосування мов;

5) засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку;

6) основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки;

7) правовий режим власності;

8) правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання;

9) засади зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності, митної справи;

10) засади регулювання демографічних та міграційних процесів;

11) засади утворення і діяльності політичних партій, інших об'єднань громадян, засобів масової інформації;

12) організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики;

13) територіальний устрій України;

14) судоустрій, судочинство, статус суддів, засади судової експертизи, організація і діяльність прокуратури, органів дізнання і слідства, нотаріату, органів і установ виконання покарань; основи організації та діяльності адвокатури;

15) засади місцевого самоврядування;

16) статус столиці України; спеціальний статус інших міст;

17) основи національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку;

18) правовий режим державного кордону;

19) правовий режим воєнного і надзвичайного стану, зон надзвичайної екологічної ситуації;

20) організація і порядок проведення виборів і референдумів;

21) організація і порядок діяльності Верховної Ради України, статус народних депутатів України;

22) засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Виключно законами України встановлюються:

1) Державний бюджет України і бюджетна система України; система оподаткування, податки і збори; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України; порядок утво-

рення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи;

2) порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав; порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України;

3) одиниці ваги, міри і часу; порядок встановлення державних стандартів;

4) порядок використання і захисту державних символів;

5) державні нагороди;

6) військові звання, дипломатичні ранги та інші спеціальні звання;

7) державні свята;

8) порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального.

Законом України оголошується амністія.

СТАТТЯ 93. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України, Кабінету Міністрів України і Національному банку України.

Законопроекти, визначені Президентом України як невідкладні, розглядаються Верховною Радою України позачергово.

СТАТТЯ 94. Закон підписує Голова Верховної Ради України і невідкладно направляє його Президентові України.

Президент України протягом п’ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду.

У разі якщо Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України і має бути підписаний та офіційно оприлюднений.

Якщо під час повторного розгляду закон буде знову прийнятий Верховною Радою України не менш як двома третинами від її конституційного складу, Президент України зобов’язаний його підписати та офіційно оприлюднити протягом десяти днів.

Закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.

СТАТТЯ 95. Бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.

Виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків.

Держава прагне до збалансованості бюджету України.

Регулярні звіти про доходи і видатки Державного бюджету України мають бути оприлюднені.

СТАТТЯ 96. Державний бюджет України затверджується щорічно Верховною Радою України на період з 1 січня по 31 грудня, а за особливих обставин — на інший період.

Кабінет Міністрів України не пізніше 15 вересня кожного року подає до Верховної Ради України проект закону про Державний бюджет України на наступний рік. Разом із проектом закону подається доповідь про хід виконання Державного бюджету України поточного року.

СТАТТЯ 97. Кабінет Міністрів України відповідно до закону подає до Верховної Ради України звіт про виконання Державного бюджету України.

Поданий звіт має бути оприлюднений.

СТАТТЯ 98. Контроль за використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата.

СТАТТЯ 99. Грошовою одиницею України є гривня.

Забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави — Національного банку України.

СТАТТЯ 100. Рада Національного банку України розробляє основні засади грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням.

Правовий статус Ради Національного банку України визначається законом.

СТАТТЯ 101. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

РОЗДІЛ V. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

СТАТТЯ 102. Президент України є главою держави і виступає від її імені.

Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

СТАТТЯ 103. Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п’ять років.

Президентом України може бути обраний громадянин України, який досяг тридцяти п’яти років, має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою.

Одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд.

Президент України не може мати іншого представницького мандата, обіймати посаду в органах державної влади або в об’єднаннях громадян, а також займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю чи входити до складу керівного органу або наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку.

Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю жовтня п’ятого року повноважень Президента України. У разі дострокового припинення повноважень Президента України вибори Президента України проводяться в період дев’яноста днів з дня припинення повноважень.

Порядок проведення виборів Президента України встановлюється законом.

СТАТТЯ 104. Новообраний Президент України вступає на пост не пізніше ніж через тридцять днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народові на урочистому засіданні Верховної Ради України.

Приведення Президента України до присяги здійснює Голова Конституційного Суду України.

Президент України складає таку присягу:

„Я, (ім’я та прізвище), волею народу обраний Президентом України, заступаючи на цей високий пост, урочисто присягаю на вірність Україні. Зобов’язуюсь усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу, обстоювати права і свободи громадян, додержуватися Конституції України і законів України, виконувати свої обов’язки в інтересах усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі."

Президент України, обраний на позачергових виборах, складає присягу у п’ятиденний строк після офіційного оголошення результатів виборів.

СТАТТЯ 105. Президент України користується правом недоторканності на час виконання повноважень.

За посягання на честь і гідність Президента України винні особи притягуються до відповідальності на підставі закону.

Звання Президента України охороняється законом і зберігається за ним довічно, якщо тільки Президент України не був усунений з поста в порядку імпічменту.

СТАТТЯ 106. Президент України:

1) забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави;

2) звертається з посланнями до народу та із щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

3) представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України;

4) приймає рішення про визнання іноземних держав;

5) призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

6) призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції України відповідно до статті 156 цієї Конституції, проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

7) призначає позачергові вибори до Верховної Ради України у строки, встановлені цією Конституцією;

8) припиняє повноваження Верховної Ради України, якщо протягом тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися;

9) призначає за згодою Верховної Ради України Прем’єр-міністра України; припиняє повноваження Прем’єр-міністра України та приймає рішення про його відставку;

10) призначає за поданням Прем’єр-міністра України членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій та припиняє їхні повноваження на цих посадах;

11) призначає за згодою Верховної Ради України на посаду Генерального прокурора України та звільняє його з посади;

12) призначає половину складу Ради Національного банку України;

13) призначає половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

14) призначає на посади та звільняє з посад за згодою Верховної Ради України Голову Антимонопольного комітету України, Голову Фонду державного майна України, Голову Державного комітету телебачення і радіомовлення України;

15) утворює, реорганізовує та ліквідовує за поданням Прем’єр-міністра України міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;

16) скасовує акти Кабінету Міністрів України та акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

17) є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;

18) очолює Раду національної безпеки і оборони України;

19) вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та приймає рішення про використання Збройних Сил України у разі збройної агресії проти України;

20) приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України;

21) приймає у разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації — з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України;

22) призначає третину складу Конституційного Суду України;

23) утворює суди у визначеному законом порядку;

24) присвоює вищі військові звання, вищі дипломатичні ранги та інші вищі спеціальні звання і класні чини;

25) нагороджує державними нагородами; встановлює президентські відзнаки і нагороджує ними;

26) приймає рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, про надання притулку в Україні;

27) здійснює помилування;

28) створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби;

29) підписує закони, прийняті Верховною Радою України;

30) має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України;

31) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України.

Президент України не може передавати свої повноваження іншим особам або органам.

Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов’язковими до виконання на території України.

Акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених пунктами 3, 4, 5, 8, 10, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24 цієї статті, скріплюються підписами Прем’єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання.

СТАТТЯ 107. Рада національної безпеки і оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.

Рада національної безпеки і оборони України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони.

Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України.

Персональний склад Ради національної безпеки і оборони України формує Президент України.

До складу Ради національної безпеки і оборони України за посадою входять Прем’єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України.

У засіданнях Ради національної безпеки і оборони України може брати участь Голова Верховної Ради України.

Рішення Ради національної безпеки і оборони України вводяться в дію указами Президента України.

Компетенція та функції Ради національної безпеки і оборони України визначаються законом.

СТАТТЯ 108. Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента України.

Повноваження Президента України припиняються достроково у разі:

1) відставки;

2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров’я;

3) усунення з поста в порядку імпічменту;

4) смерті.

СТАТТЯ 109. Відставка Президента України набуває чинності з моменту проголошення ним особисто заяви про відставку на засіданні Верховної Ради України.

СТАТТЯ 110. Неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров’я має бути встановлена на засіданні Верховної Ради України і підтверджена рішенням, прийнятим більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання Верховного Суду України —за зверненням Верховної Ради України, і медичного висновку.

СТАТТЯ 111. Президент України може бути усунений з поста Верховною Радою України в порядку імпічменту у разі вчинення ним державної зради або іншого злочину.

Питання про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту ініціюється більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

Для проведення розслідування Верховна Рада України створює спеціальну тимчасову слідчу комісію, до складу якої включаються спеціальний прокурор і спеціальні слідчі.

Висновки і пропозиції тимчасової слідчої комісії розглядаються на засіданні Верховної Ради України.

За наявності підстав Верховна Рада України не менш як двома третинами від її конституційного складу приймає рішення про звинувачення Президента України.

Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту приймається Верховною Радою України не менш як трьома четвертими від її конституційного складу після перевірки справи Конституційним Судом України і отримання його висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про імпічмент та отримання висновку Верховного Суду України про те, що діяння, в яких звинувачується Президент України, містять ознаки державної зради або іншого злочину.

СТАТТЯ 112. У разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 108, 109, 110, 111 цієї Конституції виконання обов’язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на Прем’єр-міністра України. Прем’єр-міністр України в період виконання ним обов’язків Президента України не може здійснювати повноваження, передбачені пунктами 2, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 22, 25, 27 статті 106 Конституції України.

РОЗДІЛ VI. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. ІНШІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

СТАТТЯ 113. Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади.

Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених у статтях 85, 87 Конституції України.

Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України.

СТАТТЯ 114. До складу Кабінету Міністрів України входять Прем’єр-міністр України, Перший віце-прем’єр-міністр, три віце-прем’єр-міністри, міністри.

Прем’єр-міністр України призначається Президентом України за згодою більше ніж половини від конституційного складу Верховної Ради України.

Персональний склад Кабінету Міністрів України призначається Президентом України за поданням Прем’єр-міністра України.

Прем’єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Верховною Радою України.

Прем’єр-міністр України входить із поданням до Президента України про утворення, реорганізацію та ліквідацію міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, в межах коштів, передбачених Державним бюджетом України на утримання цих органів.

СТАТТЯ 115. Кабінет Міністрів України складає повноваження перед новообраним Президентом України.

Прем’єр-міністр України, інші члени Кабінету Міністрів України мають право заявити Президентові України про свою відставку.

Відставка Прем’єр-міністра України має наслідком відставку всього складу Кабінету Міністрів України.

Прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Кабінетові Міністрів України має наслідком відставку Кабінету Міністрів України.

Кабінет Міністрів України, відставку якого прийнято Президентом України, за його дорученням продовжує виконувати свої повноваження до початку роботи новосформованого Кабінету Міністрів України, але не довше ніж шістдесят днів.

Прем’єр-міністр України зобов’язаний подати Президентові України заяву про відставку Кабінету Міністрів України за рішенням Президента України чи у зв’язку з прийняттям Верховною Радою України резолюції недовіри.

СТАТТЯ 116. Кабінет Міністрів України:

1) забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;

2) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;

3) забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

4) розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

5) забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об’єктами державної власності відповідно до закону;

6) розробляє проект закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання;

7) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

8) організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

9) спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади;

10) виконує інші функції, визначені Конституцією та законами України, актами Президента України.

СТАТТЯ 117. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов’язковими до виконання.

Акти Кабінету Міністрів України підписує Прем’єр-міністр України.

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підлягають реєстрації в порядку, встановленому законом.

СТАТТЯ 118. Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації.

Особливості здійснення виконавчої влади у містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

Склад місцевих державних адміністрацій формують голови місцевих державних адміністрацій.

Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України.

Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень відповідальні перед Президентом України і Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Місцеві державні адміністрації підзвітні і підконтрольні радам у частині повноважень, делегованих їм відповідними районними чи обласними радами.

Місцеві державні адміністрації підзвітні і підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Рішення голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, іншим актам законодавства України, можуть бути відповідно до закону скасовані Президентом України або головою місцевої державної адміністрації вищого рівня.

Обласна чи районна рада може висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає обґрунтовану відповідь.

Якщо недовіру голові районної чи обласної державної адміністрації висловили дві третини депутатів від складу відповідної ради, Президент України приймає рішення про відставку голови місцевої державної адміністрації.

СТАТТЯ 119. Місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують:

1) виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади;

2) законність і правопорядок; додержання прав і свобод громадян;

3) виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин — також програм їх національно-культурного розвитку;

4) підготовку та виконання відповідних обласних і районних бюджетів;

5) звіт про виконання відповідних бюджетів та програм;

6) взаємодію з органами місцевого самоврядування;

7) реалізацію інших наданих законом, а також делегованих відповідними радами повноважень.

СТАТТЯ 120. Члени Кабінету Міністрів України, керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади не мають права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, крім викладацької, наукової та творчої у позаробочий час, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку.

Організація, повноваження і порядок діяльності Кабінету Міністрів України, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади визначаються Конституцією і законами України.

РОЗДІЛ VII. ПРОКУРАТУРА

СТАТТЯ 121. Прокуратура України становить єдину систему, на яку покладаються:

1) підтримання державного обвинувачення в суді;

2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;

3) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;

4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов’язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

СТАТТЯ 122. Прокуратуру України очолює Генеральний прокурор України, який призначається на посаду за згодою Верховної Ради України та звільняється з посади Президентом України. Верховна Рада України може висловити недовіру Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади.

Строк повноважень Генерального прокурора України — п’ять років.

СТАТТЯ 123. Організація і порядок діяльності органів прокуратури України визначаються законом.

РОЗДІЛ VIII. ПРАВОСУДДЯ

СТАТТЯ 124. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції.

Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних.

Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов’язковими до виконання на всій території України.

СТАТТЯ 125. Система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації.

Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України.

Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі суди.

Відповідно до закону діють апеляційні та місцеві суди.

Створення надзвичайних та особливих судів не допускається.

СТАТТЯ 126. Незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією і законами України.

Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється.

Суддя не може бути без згоди Верховної Ради України затриманий чи заарештований до винесення обвинувального вироку судом.

Судді обіймають посади безстроково, крім суддів Конституційного Суду України та суддів, які призначаються на посаду судді вперше.

Суддя звільняється з посади органом, що його обрав або призначив, у разі:

1) закінчення строку, на який його обрано чи призначено;

2) досягнення суддею шістдесяти п’яти років;

3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров’я;

4) порушення суддею вимог щодо несумісності;

5) порушення суддею присяги;

6) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;

7) припинення його громадянства;

8) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;

9) подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням.

Повноваження судді припиняються у разі його смерті.

Держава забезпечує особисту безпеку суддів та їхніх сімей.

СТАТТЯ 127. Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні.

Професійні судді не можуть належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

На посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п’яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою.

Суддями спеціалізованих судів можуть бути особи, які мають фахову підготовку з питань юрисдикції цих судів. Ці судді відправляють правосуддя лише у складі колегій суддів.

Додаткові вимоги до окремих категорій суддів щодо стажу, віку та їх професійного рівня встановлюються законом.

Захист професійних інтересів суддів здійснюється в порядку, встановленому законом.

СТАТТЯ 128. Перше призначення на посаду професійного судді строком на п’ять років здійснюється Президентом України. Всі інші судді, крім суддів Конституційного Суду України, обираються Верховною Радою України безстроково, в порядку, встановленому законом.

Голова Верховного Суду України обирається на посаду та звільняється з посади шляхом таємного голосування Пленумом Верховного Суду України в порядку, встановленому законом.

СТАТТЯ 129. Судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються лише закону.

Судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних.

Основними засадами судочинства є:

1) законність;

2) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;

3) забезпечення доведеності вини;

4) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;

5) підтримання державного обвинувачення в суді прокурором;

6) забезпечення обвинуваченому права на захист;

7) гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;

8) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом;

9) обов’язковість рішень суду.

Законом можуть бути визначені також інші засади судочинства в судах окремих судових юрисдикцій.

За неповагу до суду і судді винні особи притягаються до юридичної відповідальності.

СТАТТЯ 130. Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів.

Для вирішення питань внутрішньої діяльності судів діє суддівське самоврядування.

СТАТТЯ 131. В Україні діє Вища рада юстиції, до відання якої належить:

1) внесення подання про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад;

2) прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності;

3) здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

Вища рада юстиції складається з двадцяти членів. Верховна Рада України, Президент України, з'їзд суддів України, з'їзд адвокатів України, з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ призначають до Ви-щої ради юстиції по три члени, а всеукраїнська конференція працівників прокуратури — двох членів Вищої ради юстиції.

До складу Вищої ради юстиції входять за посадою Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України.

РОЗДІЛ IX. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

СТАТТЯ 132. Територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

СТАТТЯ 133. Систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села.

До складу України входять: Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, міста Київ та Севастополь.

Міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України.

РОЗДІЛ X. АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

СТАТТЯ 134. Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України і в межах повноважень, визначених Конституцією України, вирішує питання, віднесені до її відання.

СТАТТЯ 135. Автономна Республіка Крим має Конституцію Автономної Республіки Крим, яку приймає Верховна Рада Автономної Республіки Крим та затверджує Верховна Рада України не менш як половиною від конституційного складу Верховної Ради України.

Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим та рішення Ради міністрів Автономної Республіки Крим не можуть суперечити Конституції і законам України та приймаються відповідно до Конституції України, законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України та на їх виконання.

СТАТТЯ 136. Представницьким органом Автономної Республіки Крим є Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах своїх повноважень приймає рішення та постанови, які є обов'язковими до виконання в Автономній Республіці Крим.

Урядом Автономної Республіки Крим є Рада міністрів Автономної Республіки Крим. Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим призначається та звільняється Верховною Радою Автономної Республіки Крим за погодженням із Президентом України.

Повноваження, порядок формування і діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим визначаються Конституцією України та законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до її компетенції.

Правосуддя в Автономній Республіці Крим здійснюється судами, що належать до єдиної системи судів України.

СТАТТЯ 137. Автономна Республіка Крим здійснює нормативне регулювання з питань:

1) сільського господарства і лісів;

2) меліорації і кар'єрів;

3) громадських робіт, ремесел та промислів; благодійництва;

4) містобудування і житлового господарства;

5) туризму, готельної справи, ярмарків;

6) музеїв, бібліотек, театрів, інших закладів культури, історико-культурних заповідників,;

7) транспорту загального користування, автошляхів, водопроводів;

8) мисливства, рибальства;

9) санітарної і лікарняної служб.

З мотивів невідповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України Президент України може зупинити дію цих нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності.

СТАТТЯ 138. До відання Автономної Республіки Крим належить:

1) призначення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затвердження складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим;

2) організація та проведення місцевих референдумів;

3) управління майном, що належить Автономній Республіці Крим;

4) розроблення, затвердження та виконання бюджету Автономної Республіки Крим на основі єдиної податкової і бюджетної політики України;

5) розроблення, затвердження та реалізація програм Автономної Республіки Крим з питань соціально-економічного та культурного розвитку, раціонального природокористування, охорони довкілля — відповідно до загальнодержавних програм;

6) визнання статусу місцевостей як курортів; встановлення зон санітарної охорони курортів;

7) участь у забезпеченні прав і свобод громадян, національної злагоди, сприяння охороні правопорядку та громадської безпеки;

8) забезпечення функціонування і розвитку державної та національних мов і культур в Автономній Республіці Крим; охорона і використання пам'яток історії;

9) участь у розробленні та реалізації державних програм повернення депортованих народів;

10) ініціювання введення надзвичайного стану та встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації в Автономній Республіці Крим або в окремих її місцевостях;.

Законами України Автономній Республіці Крим можуть бути делеговані також інші повноваження.

СТАТТЯ 139. В Автономній Республіці Крим діє Представництво Президента України, статус якого визначається законом України.

РОЗДІЛ XI. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

СТАТТЯ 140. Місцеве самоврядування є правом територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

Питання організації управління районами в містах належить до компетенції міських рад.

Сільські, селищні, міські ради можуть за ініціативою жителів дозволяти створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

СТАТТЯ 141. До складу сільської, селищної, міської ради входять депутати, які обираються жителями села, селища, міста на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на чотири роки.

Територіальні громади на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування обирають строком на чотири роки відповідно сільського, селищного та міського голову, який очолює виконавчий орган ради та головує на її засіданнях.

Статус голів, депутатів і виконавчих органів ради та їхні повноваження, порядок утворення, реорганізації, ліквідації визначаються законом.

Голова районної та голова обласної ради обираються відповідною радою і очолюють виконавчий апарат ради.

СТАТТЯ 142. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад.

Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби.

Держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою.

СТАТТЯ 143. Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізовують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції.

Обласні та районні ради затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку відповідних областей і районів та контролюють їх виконання; затверджують районні і обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проектів та з коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм, та контролюють їх виконання; вирішують інші питання, віднесені законом до їхньої компетенції.

Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності.

Органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади.

СТАТТЯ 144. Органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду.

СТАТТЯ 145. Права місцевого самоврядування захищаються в судовому порядку.

СТАТТЯ 146. Інші питання організації місцевого самоврядування, формування, діяльності та відповідальності органів місцевого самоврядування визначаються законом.

РОЗДІЛ XII. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

СТАТТЯ 147. Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.

Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

СТАТТЯ 148. Конституційний Суд України складається з вісімнадцяти суддів Конституційного Суду України.

Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду України.

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту і стаж роботи за фахом не менш як десять років, проживає в Україні протягом останніх двадцяти років та володіє державною мовою.

Суддя Конституційного Суду України призначається на дев'ять років без права бути призначеним на повторний строк.

Голова Конституційного Суду України обирається на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України зі складу суддів Конституційного Суду України шляхом таємного голосування лише на один трирічний строк.

СТАТТЯ 149. На суддів Конституційного Суду України поширюються гарантії незалежності та недоторканності, підстави щодо звільнення з посади, передбачені статтею 126 цієї Конституції, та вимоги щодо несумісності, визначені в частині другій статті 127 цієї Конституції.

СТАТТЯ 150. До повноважень Конституційного Суду України належить:

1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність):

· законів та інших правових актів Верховної Ради України;

· актів Президента України;

· актів Кабінету Міністрів України;

· правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Ці питання розглядаються за зверненнями: Президента України; не менш як сорока п'яти народних депутатів України; Верховного Суду України; Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) офіційне тлумачення Конституції України та законів України;

З питань, передбачених цією статтею, Конституційний Суд України ухвалює рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

СТАТТЯ 151. Конституційний Суд України за зверненням Президента України або Кабінету Міністрів України дає висновки про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

За зверненням Верховної Ради України Конституційний Суд України дає висновок щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

СТАТТЯ 152. Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Матеріальна чи моральна шкода, завдана фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується державою у встановленому законом порядку.

СТАТТЯ 153. Порядок організації і діяльності Конституційного Суду України, процедура розгляду ним справ визначаються законом.

РОЗДІЛ XIII. ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

СТАТТЯ 154. Законопроект про внесення змін до Конституції України може бути поданий до Верховної Ради України Президентом України або не менш як третиною народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

СТАТТЯ 155. Законопроект про внесення змін до Конституції України, крім розділу I „Загальні засади", розділу III „Вибори. Референдум" і розділу XIII „Внесення змін до Конституції України", попередньо схвалений більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, вважається прийнятим, якщо на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України.

СТАТТЯ 156. Законопроект про внесення змін до розділу I „Загальні засади", розділу III „Вибори. Референдум" і розділу XIII „Внесення змін до Конституції України" подається до Верховної Ради України Президентом України або не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України і, за умови його прийняття не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України, затверджується всеукраїнським референдумом, який призначається Президентом України.

Повторне подання законопроекту про внесення змін до розділів I, III і XIII цієї Конституції з одного й того самого питання можливе лише до Верховної Ради України наступного скликання.

СТАТТЯ 157. Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану.

СТАТТЯ 158. Законопроект про внесення змін до Конституції України, який розглядався Верховною Радою України, і закон не був прийнятий, може бути поданий до Верховної Ради України не раніше ніж через рік з дня прийняття рішення щодо цього законопроекту.

Верховна Рада України протягом строку своїх повноважень не може двічі змінювати одні й ті самі положення Конституції України.

СТАТТЯ 159. Законопроект про внесення змін до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 цієї Конституції.

РОЗДІЛ XIV. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

СТАТТЯ 160. Конституція України набуває чинності з дня її прийняття.

СТАТТЯ 161. День прийняття Конституції України є державним святом — Днем Конституції України.

РОЗДІЛ XV. ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Закони та інші нормативні акти, прийняті до набуття чинності цією Конституцією, є чинними у частині, що не суперечить Конституції України.

2.Верховна Рада України після прийняття Конституції України здійснює повноваження, передбачені цією Конституцією.

Чергові вибори до Верховної Ради України проводяться у березні 1998 року.

3. Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю жовтня 1999 року.

4. Президент України протягом трьох років після набуття чинності Конституцією України має право видавати схвалені Кабінетом Міністрів України і скріплені підписом Прем'єр-міністра України укази з економічних питань, не врегульованих законами, з одночасним поданням відповідного законопроекту до Верховної Ради України в порядку, встановленому статтею 93 цієї Конституції.

Такий указ Президента України вступає в дію, якщо протягом тридцяти календарних днів з дня подання законопроекту (за винятком днів міжсесійного періоду) Верховна Рада України не прийме закон або не відхилить поданий законопроект більшістю від її конституційного складу, і діє до набрання чинності законом, прийнятим Верховною Радою України з цих питань.

5. Кабінет Міністрів України формується відповідно до цієї Конституції протягом трьох місяців після набуття нею чинності.

6. Конституційний Суд України формується відповідно до цієї Конституції протягом трьох місяців після набуття нею чинності. До створення Конституційного Суду України тлумачення законів здійснює Верховна Рада України.

7. Голови місцевих державних адміністрацій після набуття чинності цією Конституцією набувають статусу голів місцевих державних адміністрацій згідно зі статтею 118 цієї Конституції, а після обрання голів відповідних рад складають повноваження голів цих рад.

8. Сільські, селищні, міські ради та голови цих рад після набуття чинності Конституцією України здійснюють визначені нею повноваження до обрання нового складу цих рад у березні 1998 року.

Районні та обласні ради, обрані до набуття чинності цією Конституцією, здійснюють визначені нею повноваження до сформування нового складу цих рад відповідно до Конституції України.

Районні в містах ради та голови цих рад після набуття чинності цією Конституцією здійснюють свої повноваження відповідно до закону.

9. Прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів та функцію попереднього слідства — до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів щодо контролю за додержанням законів, та до сформування системи досудового слідства і введення в дію законів, що регулюють її функціонування.

10. До прийняття законів, що визначають особливості здійснення виконавчої влади в містах Києві та Севастополі відповідно до статті 118 цієї онституції, виконавчу владу в цих містах здійснюють відповідні державні адміністрації.

11. Частина перша статті 99 цієї Конституції вводиться в дію після введення національної грошової одиниці — гривні.

12. Верховний Суд України і Вищий арбітражний суд України здійснюють свої повноваження відповідно до чинного законодавства України до сформування системи судів загальної юрисдикції в Україні відповідно до статті 125 цієї Конституції, але не довше ніж п'ять років.

Судді всіх судів в Україні, обрані чи призначені до дня набуття чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження згідно з чинним законодавством до закінчення строку, на який вони обрані чи призначені.

Судді, повноваження яких закінчилися в день набуття чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження протягом одного року.

13. Протягом п'яти років після набуття чинності цією Конституцією зберігається існуючий порядок арешту, тримання під вартою і затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, а також порядок проведення огляду та обшуку житла або іншого володіння особи.

14. Використання існуючих військових баз на території України для тимчасового перебування іноземних військових формувань можливе на умовах оренди в порядку, визначеному міжнародними договорами України, ратифікованими Верховною Радою України.

Л. Кучма і О. Мороз гратулюють собі взаємно з прийняттям Конституції. (фото: AP Leafdesk)

НА ТРИДЕННІ ВІДВІДИНИ до Вашінґтону прибув єгипетський президент Госні Мубарак, який шукає запевнень, що розпочатий процес арабсько-ізраїльського замирення буде продовжуватися, незважаючи на зміну державного правління Ізраїля з вибором нового президента Беньяміна Нетанягу. Відвідини Г. Мубарака саме тепер коли відносини між Єгиптом і ЗСА не є на найкращому рівні через всякі сумніви Єгипту до деяких американських кроків щодо жидівсько-арабських договорів, перевибору Бутроса Бутроса Ґалі на генерального секретаря ООН, санкцій проти деяких арабських країн і почуття Єгипту, що ЗСА трактують Єгипет не як партнера, а радше як залежну від них країну. Одначе головною турботою є те, чи у цьому виборчому році Уряд Б. Клінтона схоче відповідно вплинути на Ізраїль щоб тримався попередньо ухвалених точок в справі замирення на Близькому Сході.

МІСЦЕВІ УРЯДОВІ ПРАВЛІННЯ є дуже занепокоєні можливими наслідками у майбутньому, якщо буде схвалено новий законопроєкт допомоги потребуючим. Найбільше їх турбує те, що запропонована ліквідація фінансової та медичної допомоги леґальним іміґрантам стане для них у багатьох випадках неможливим тягарем. Коли ці люди залишаться без тієї мінімальної допомоги, то вся турбота їхнього утримання і лікування впаде на відповідальність місцевих урядів і лікарень, які й без того вже знаходяться у скрутному фінансовому становищі.

П. Лазаренко...

(Закінчення зі стор. 1)

йозна, — заявив директор-розпорядник МБФ Мішель Камдессю після зустрічі з українським прем'єр-міністром, — щоб рискувати можливістю невдачі". Він додав, що „Національний Банк України і прем'єр-міністер згідні зі мною — все треба зробити для того, щоб був успіх".

І вже 11-го серпня місія МВФ їде в Москву, щоб щераз зблизька все перевірити. Такі речі, як стабілізаційний фонд, пояснював журналістам Ющенко „треба сім разів відміряти".

У делеґації Павла Лазаренка, крім Віктора Ющенка, були віцепрем'єр Віктор Пинзеник, голова нового відомства України для розвитку й реконструкції Роман Шпек, голова Фонду Державного Майна України Юрій Єхануров та міністер закордонних справ Геннадій Удовенко, при чому В. Ющенко, В. Пинзеник, Р. Шпек і Ю. Єхануров прибули до американської столиці три дні раніше і вели попередні переговори.

Крім дискусій про стабілізаційний фонд, делеґація пропонувала поширення доступу України до ресурсів МВФ як черговий крок після закінчення поточної позичкової програми „стенд-бай" і подала проєкти нових програм розвитку, які міг би фінансувати Світовий банк. У розмові з журналістами після нарад, амбасадор України Юрій Щербак звернув увагу на те, що кредити Світового банку й МВФ — це критерії, якими послуговуються грошовиті країни світу: вони дають кредити і роблять інвестиції там, де міжнародні фінансові установи вкладають свої ресурси.

Прем'єр-міністер П. Лазаренко зустрічався також з американським Вашінґтоном: з заступником державного секретаря Стровбом Толбаттом (який, будучи недавно в Києві, погодився зааранжувати візиту прем'єр-міністра до Вашінґтону у рекордово короткому відступі часу), з міністром фінансів Робертом Рубіном, з дорадником Президента Клінтона у справах безпеки Антоні Лейком, з членами Комісії закордонних справ Палати Репрезентантів в Капітолі, де господарем зустрічі був конґресмен Бенджамін Ґілман (який вже роками цікавиться українськими справами), з представниками 23-ох великих американських фірм, які діють в Україні (ця зустріч відбулася в будинку Торгової палати ЗСА напроти Білого Дому), з керівництвом ОРІС — державного відомства, яке забезпечує американські закордонні інвестиції, а також з редакторами й журналістами газети „Вашінґтон Пост".

На пресконференції в Національному пресовому клюбі 26-го липня П. Лазаренко говорив про революцію, яка відбулась в Україні — затверджене конституцією право на власність „і особливо важливе — про власність на землю". Він признав, що у Вашінґтоні, „це може звучати дивно, але для нас — країни, яка 70 років не мала права на власність, це оксамитна революція!".

На запитання про замах на нього, 43-річний прем'єр-міністер коротко розповівши про це, сказав, що сильний вибух повністю знищив авто BMW 750, в якому він їхав, що вибухові матеріяли знайдені на місці перевіряють експерти в Німеччині та висловив переконання, що замах буде розкрито, а закінчив розповідь так : „Є Бог, є янголи, я людина віруюча і вони мене врятували".

Закарпаття...

(Закінчення зі стор. 1)

організація „Карпатська Січ" на Закарпатті у співпраці із Світовим Братством Карпатських Січовиків відбуде світовий з'їзд „Карпатської Січі" в Хусті. На цей з'їзд приїде група січовиків з Америки й Канади. „Карпатську Січ" очолює тепер Михайло Джанда, а заступником коменданта є Володимир Піпаш. В Хусті плянують побудувати пам'ятник поляглим січовикам у боях з мадярами в 1939 році.

В днях 3—5-го вересня в Ужгороді відбудеться п'ята міжнародна конференція карпатознавства, на яку зголосилося понад 60 доповідачів. Її темою буде: „Міжнаціональні та міжконфесійні відносини на Закарпатті в XX столітті. Прибудуть учасники конференції з Австралії, ЗСА, Канади та Західньої і Східньої Европи.

В сам день — річницю проголошення незалежности 24-го серпня, коли в 1991 році відбувалася перша конференція, відбудеться в Ужгороді всенародне свято з участю збройних сил України, багатьох ансамблів та делеґацій з цілого Закарпаття.

Крім зголошених уже учасників з діяспори, якщо хтось бажав би поїхати на ці ювілейні святкування, Комісія зв'язку і інформації закарпатських українців у діяспорі (КоЗі) може вислати запрошення для отримання візи. Звертатися до: KoZi, 2247 West Chicago Ave. Chikago, Ill. 60622.

Уряд...

(Закінчення зі стор. 1)

відс. Дотації на паливо, послуги і транспорт у 1996 році передбачено на рівні 234 трильйона карбованців. Якщо нові тарифи в зазначений термін не ввести, то в другому півріччі треба збільшити дотації на 70 трильйонів карбованців. Крім того, гостро постала необхідність зменшення соціяльного навантаження на собівартість промислової продукції, оскільки це знижує конкурентноздатність українських товарів і приводить до падіння виробництва та росту безробіття.

Не можна залишати поза увагою і той факт, що штучне зниження цін за рахунок державних дотацій породжує марнотратство і безгосподарність. Отож намічені заходи мають на меті також посилення відповідальности населення за раціональне використання води, ґазу, електроенерґії тощо.

Конкретні розміри оплати за житло, постачання води, ґазу та інші послуги затверджують органи місцевої влади, але в межах норм, визначених законодавством. Наприклад, один квадратний метр загальної житлової площі на сьогоднішньому етапі не повинен перевищувати 18,000 карбованців. Якщо житло більше, ніж передбачено нормами, то за кожний додатковий квадратний метр оплата збільшується на 10 відс.

Відтепер діяльність житлових підприємств посилено контролюватиметься з метою уникнення нецільового використання бюджетних дотацій. Разом з тим окремі категорії малозабезпечених громадян отримуватимуть житлові субсидії, а бюджетним працівникам буде підвищено платню.

Концерн...

(Закінчення зі стор. 1)

енерґетичних потужностей в Україні стало можливим завдяки угоді між концерном „Енерґія“ і групою компаній Близького Сходу, Америки та Европи під назвою „Езра“. За словами Р. Абубекерова, укладанню цього договору, який передбачає інвестицію в недержавний сектор українськoї енерґетики 10.1 блн. дол., сприяє указ Президента України про структурну перебудову електроенерґетичного комплексу України. Даний указ, вважає Р. Абубекеров, є підтримкою проєкту концерну щодо ринкового розвитку електроенерґетичної ґалузі в Україні.

За словами президента корпорації, новостворені енерґетичні потужності будуть власністю української сторони. Керування ними здійснюватиметься згідно зі спеціяльною угодою між концерном „Енерґія“ і групою „Езра“.

Підписано також угоду з німецькою фірмою „Вакуті Інтерконсалтінг“ про загальне сприяння у випрацюванні проєкту.

Фінансування проєкту має розпочатися восени цього року.

Ю. Єхануров...

(Закінчення зі стор. 2)

Отже в Києві вже є навіть „слайсд бред". Його випікає, крає і завиває в целофан спільне українсько-французьке підприємство. Такого я не бачив, коли покидав Київ у листопаді 1995 року! А французькі булочки? Колись їх пекли як кіт наплакав і продавали тільки у вибраних крамницях. Тепер міні-пекарні постачають їх у декількох сортах. І купити їх можна навіть у ще не приватизованому гастрономі, і в тимчасовому кіоску на Майдані Незалежности.

В першій половині цього року, казав „термінатор" Єхануров, його гру-па приватизувала по 1,400 малих підприємств в місяць! Все це за гроші. Для держави. Приватизаційні сертифікати, які американська Аґенція міжнародного розвитку (USAID) надрукувала для кожного громадянина України, можна вкладати у середні і великі підприємства. Тих останніх фонд Єханурова позбувається по 400 в місяць за сертифікати і за гроші, і має на меті закінчити цю програму до кінця 1996 року.

А мала приватизація офіційно закінчилась наприкінці червня; продано понад 30,000 таких об'єктів, хоч — бідкався Єхануров в травні — Крим, Херсонська та Чернігівська області відстають. Але в травні й червні в газетах були цілі сторінки з описами державних підприємств на продаж та датами, коли вони ідуть „під молот".

Коли ми розмовляли з Єхануровим у Вашінґтоні, він саме закінчив переговори зі Світовим банком, який погодився позичити Україні 310 млн. дол. на розвиток підприємств, і він з задоволенням полетів до Києва, у вир приватизації, який сам створив — на доручення Президента. І для добробуту в Україні.

Святкування 75-річчя Дрогобицької гімназії ім. Івана Франка

В цьому році припадає 75 років, коли жителі Дрогобиччини своєю постановою і пожертвами завершили будову „Рідної Школи“ в Дрогобичі. На духовного опікуна-патрона обрано Каменяра українських людських душ та дороговказа грядущим поколінням, уродженця дрогобицької землі Івана Франка. В програмі з'їзду гімназистів усіх випусків, що відбудеться 27 — 29-го серпня ц.р. в приміщеннях гімназії, включено урочисте відзначення 140-ліття від дня народження невтомного й безкомпромісового борця за свободу української людини і його народу Івана Франка.

Дирекція, Товариство „Рідна Школа“ і святковий комітет запрошують колишніх жителів Дрогобиччини з родинами, а особливо колишніх гімназистів з родинами взяти участь у святкуваннях.

До нашого відома дійшло, що будинок-школа конечно потребує поправ (каналізація, підлоги, двері, вікна і т.д.). Дрогобичани старались власними силами це полагодити, однак виглядає, що це не під їхню силу в теперішній тяжкий економічний час. І тому на часі й до речі була б наша, дрогобицької діяспори, моральна й грошова допомога на цю ціль.

Тому що ніхто урядово ще не звертався про допомогу, проситься не висилати ніяких грошей, однак повідомити листовно або телефонічно про можливу грошову пожертву. Всякого роду поради чи вказівки в цій справі радо візьмемо до уваги.

Всіх тих, що бажають одержати більш докладні дані про з'їзд, проситься писати або телефонувати: Ivan Kujdych, D.V.M., 654 N. Main Road, Vineland, NJ 08360; tel.: (609) 691-4497.

ВИБУХ БОМБИ В АТЛАНТІ спонукав президента Билла Клінтона поновити свої вимоги до Конґресу в справі гостріших засобів боротьби з тероризмом. Звертаючись до Конґресу про схвалення поширення правил боротьби з тероризмом, він також звернувся до керівництва Республіканської партії підтримати його заходи перед Конґресом у цій справі. Крім того Президент звернувся до провідників Конґресу обидвох партій, щоб зустрілися з ним і директором ФБІ Луїсом Фрігом у Білому Домі та розглянули можливості, що ще Уряд може зробити у боротьбі з тероризмом.

Зі смутком повідомляємо, що 28-го червня 1996 р. по тяжкій недузі відійшов у вічність на Фльориді на 85-му році життя

бл. п.
маґістер прав
ТЕОДОР КУЛИЦЬКИЙ

У смутку:
дружина — МАРҐАРЕТА
брат — ОСИП КУЛИЦЬКИЙ з дружиною МАРІЙКОЮ
братанок — ЮРКО з дружиною ВІРОЮ
братанка — АНЯ ГАРАСИМОВИЧ з мужем д-ром ЮРІЄМ і дітьми ПАВЛОМ, ОЛЕНКОЮ і МАРКІЯНОМ
братанка — МАРТА ГОРДИНСЬКА з мужем д-ром ЯРОСЛАВОМ і дітьми НАТАЛКОЮ, АНДРІЄЮ і ТАМАРОЮ
та ближча і дальша родина в ЗСА, Канаді й Україні.

П О Д Я К А

З волі Всевишнього відійшов у вічність мій найдорожчий СИН

бл. п.
ЮРІЙ Р. ПОРИТКО
урodж. 1-го грудня 1938 р. у Львові

Цією дорогою складаю щиру подяку Всеч. о. мітр. д-рові Іванові Біланичові за молитви, за відвідування Юрія у шпиталі і за приготування його в дорогу у вічність та за похоронні відправи.

Сердечно дякую церковному хорові під дир. Петра Дляботи, за чудовий спів у всіх похоронних відправах.

Щиро дякую товаришкам і товаришам Юрія, що прийшли попрощати його в дорогу у вічність.

Сердечно дякую родині, приятелям і знайомим за вислови співчуття і слова потіхи, зложені мені у так важкий час, та за участь у похоронах.

Щира подяка всім, що зложили пожертви на Служби Божі і на дитячий шпиталь у Львові.

Похоронному заведенню родини Насевичів за взірцеве переведення похорону сердечна подяка.

НА СЛУЖБИ БОЖІ:

Віся Блавацька, Я. І. Пенкальські і родина, Христина Чорпіта, Ірена Стерчо, А. Саґатий, О.А. Саґатий, М. Т. Кужла, Р. Н. Пазуняк, О.М. Пришляк, М.Джичко, А. М. Міджак, Е. Михалевська, А. Пальчак Гарріс, Віра Пак, Я. Онуферко, В. і Т. Брикович, М. Угорчак, З. Мисько, О. Колінко, Л. Чайковська, А. Максимович, В. Іваськів, О. І. Білик, В. Хромяк, М.І. Кушнір. Д. І. Кушнір, П. А. Мірчук, Ю. О. Ґоловчак, М. Романець, Л. І. Бугай, Е. Капій, О. Лукасевич, М. Борзаківська, П. Фучко, П. Якубишин, М. Касіян, Б.Р. Сірий, О. Ванчицька, О. Трабокку, Заяць-родина, Осідач-родина, С. Саґатий.

Разом ________________ 450.00 дол.

НА ДИТЯЧИЙ ШПИТАЛЬ у ЛЬВОВІ:

	500 дол.	Оксана Поритко;
по	100	Ірка Новоженюк, Роман і Галя Поритко, Люся і Дамян Поритко, І. А. Прокопович, Дзюнь і Н. Шарко;
	75	Тереня і Костик Шарко;
по	50	Софія Кудрик, Ірена і Юрій Телепко і родина;
по	25	суддя Ліліян Подгорскі, Марґарета Борзаківська, Микола і Роза Пришляк, Віра Пак;
по	20	Ярослава Онуферко, Володимира і Теодосія Брикович, Юліян і Галя Головчак, Зірка Мисько, Оксана Колінко, Василь і Ольга Бабій, Параскевія Фучко;
по	10	Іванна Субтельна, Григорій Давид, Андрій Міджак, Іван і Ріта Васьорко, Осідач-родина.

Разом ________________ 1,465.00 дол.

43-ій ВІДДІЛ СУА ім. О. ПЧІЛКИ у ФІЛЯДЕЛЬФІЇ:

У світлу пам'ять Юрія Поритка, сина довголітньої членки Оксани, на шпиталь у Львові — Україна, де покійний прийшов на світ:

	20	Анна Максимович;
по	10	Наталія Пуйда, Ольга Диміцька, Ірина Райнер, Теодора Кузьмович, Ліза Чепіль, Лукія Гриців, Анна Сухий, Стефа Григорчук, Дзюся Жилава, Людмила Чайківська, Марія Куземська, Марія Євсевська, Олена Шиприкевич, Марія Данилів, Надія Оранська, Оксана Гораєцька, Ірина Новоженюк, Анна Олійник, Каролина Конрад, Стефанія Ракочий, Ірина Гаврилів, Ярослава Кравчук;
по	5	Марія Плахта, Марія Угорчак, Стефа Колодій.

Разом ________________ 255.00 дол.

НА ДИТЯЧИЙ ШПИТАЛЬ у ЛЬВОВІ
передано ________________ 1,720.00 дол.

Нехай Всевишній нагородить вас сторицею!

ОКСАНА ПОРИТКО

Вечір, присвячений літературній праці М. Гарасевич

В чудовий весняний день, неділю, 9-го червня ц.р., в Дітройті відбувся цікавий вечір, присвячений вшануванню Марії Гарасевич, літературознавця, літературного критика, журналіста і письменниці.

О год. 5-ій по полудні святково прибрану залю СУА виповнило коло 100 осіб нашої інтелігенції щоб відзначити 40-ліття літературної праці та прийняття у члени Спілки Письменників України Марії Гарасевич.

Господарем вечора був Комітет сприяння українській демократичній пресі в Україні, який очолює М. Гарасевич. Вечір відкрила заступниця голови комітету О. Лончина підкреслюючи, що вся цінна літературна творчість М. Гарасевич повна оптимізму та щирої любови до всього рідного.

Доповідь „40-ліття літературної праці М. Гарасевич", виголосила Х. Юзич. Вона змалювала постать і особистість М. Гарасевич, освіту, яку здобула в Київському Державному Університеті ім. Т. Шевченка на філологічному факультеті з присудженням їй диплому та присвоєнням кваліфікації філолога. Після закінчення університету працювала завідуючим педагогічної частини середньої школи, інспектором-методистом та завідуючим методичним кабінетом при районовому відділі освіти, викладала літературу у вищій школі.

Прибувши до Америки, поселилась у Дітройті, де від 1950 до 1957 року працювала у школах українознавства, але творчий поклик, мистецьке обдарування перемогли і вона всеціло віддалась

М. Гарасевич (рисунок)

літературній творчій праці. Дітройтській громаді (а також в Торонто й Чикаґо, куди вона виїжджала з доповідями) широко відома перш за все з літературних вечорів, які вона дає вже понад 40 років з великим успіхом — це суто академічні доповіді, або її ж доповіді, оздоблені читанням творів даного письменника декляматорами. В більшості на таких вечорах були присутні й письменники: У. Самчук, Яр Славутич, Б. Олександрів, Ф. Одрач, Г. Черінь, В. Несторович, М. Ковшун, С. Парфанович, О. Веретенченко та інші. Вечори М. Гарасевич завжди стояли на високому академічному й артистичному рівні, бо її доповіді відзначаються не лише глибоким опрацюванням, але й блискучим виголошенням та підготуванням артистичного читання творів виконавцями, серед яких стали відомими Н. Гевко, Ю. Розгін, З. Чорній, Х. Юзич.

М. Гарасевич — авторка понад 150 опублікованих праць: це — літературно-критичні статті, рецензії, есеї, літературні розвідки, огляди, літературні портрети, а також фундаментальні статті про окремих мистців образотворчого та музичного світу. Її праця „Джан Стайнбек" зберігається в бібліотеці, цього славного письменника. Есей „Безсмертя" у 50 роковини з дня смерти Лесі Українки був нагороджений на літературному конкурсі СФУЖО ім. Марусі Бек. У працях М. Гарасевич знаходимо як наших еміграційних письменників, так і клясиків української літератури. До цього треба додати багато цікавих журналістичних статтей та дещо художніх творів. Друкувалася М. Гарасевич у збірниках Спілки Письменників „Слово", в журналах „Овид" — Чикаґо, „Нові Дні" — Торонто, „Дзвін" —Рим, „Наше Життя" — Ню Йорк, у газетах „Свобода", „Новий Шлях", „Канадський Фармер", „Вільне Слово", „Українські Вісті", як і не занедбувала місцевої преси.

Поет Олекса Веретенченко так сказав про літературно-критичну працю М. Гарасевич: „У цьому світі занепаду й тотального знецінення загальнолюдських вартостей, творчість М. Гарасевич яскраво відзначається своєю позитивною настановою. Ця творчість будує, я не руйнує — вона не вбиває, а воскресає. Існують в літературі такі жанрові ознаки, як драми, поезія, проза, але М. Гарасевич виробила ще один, тільки їй властивий стиль поетичної критики".

Вже з 1979 року ім'я М. Гарасевич вписано в американські й світові довідкові книги „Who's Who". Понад 30 років вона є членом Об'єднання Українських Письменників „Слово", а в 1995 році її одноголосно прийнято в члени Спілки Письменників України.

Високо оцінюючи творчу працю М. Гарасевич, письменники Т. Курпіта, О. Веретенченко, Яр Славутич, С. Кузьменко, Б. Олександрів, А. Юриняк присвятили їй свої поетичні твори, а цінять її особливо ще й тому, що вона вміє проникнути в людську душу, зрозуміти її у їхній творчості.

Мистецька програма вечора була кольоритна й високоартистична, як підібранням творів, так і надзвичайно гарним виконанням: оперна співачка мецо-сопрано Х. Липецька під фортепіяновий акомпаньямент М. Лісовської чудово проспівала дві пісні: „Як давно" — сл. О. Підсухи, муз. Г. Кипастого та „Три поради" — сл. Ю. Рибчинського, муз. І. Шамо. Заслужена артистка України Євгенія Крикун захоплююче виконала пісню „Останнє літо" — сл. і муз. А. Пашкевича. Особливо цікавим було мистецьке читання чотирьох поезій присвячених М. Гарасевич — читали Ю. Розгін та Н. Гевко. Ліричні дуети „Там, де ми ходили" — сл. й муз. М. Сльоти та „Пеше кохання" — сл. й муз. Юрія Маршути, мистецького керівника ансамблю „Черкаські козаки", (цю пісню на вечорі автор присвятив М. Гарасевич), зворушували слухачів красою слів і мелодій.

На закінчення М. Гарасевич щиро подякувала всім, хто влаштував цей вечір, артистам-виконавцям, читцям і всім хто з такою теплою, сердечною любов'ю прийшов зустрітися з нею й створив чудовий настрій на цьому для неї незабутньому вечорі.

При чаю, каві й солодким присутні ще довго не розходились, піднесені духом і вдячні літераторам за невтомну працю для нашої культури.

Н.Н.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

УСВТ „Ч. Січ" — Юніон Кавтні СК — 3:0

Цими змаганнями, що відбулися в п'ятницю вечером 12-го червня ц. р., під електричним освітленням, перша дружина „Ч. Січі" розпочала черговий літній футбольний турнір, що його в цьому році спонзорує компанія „Бадвайзер".

Ігри турніру, в якому беруть участь вісім чолових клюбів чотирьох різних футбольних ліг Ню Джерзі–Ню Йорку, проходитимуть продовж цілого тижня в липні і серпні. На початку змагання проходять в двох підгрупах по чотири дружини. Після закінчення 23-го серпня ц. р. відбудуться фінали між першунами підгруп за 1–2-ші місця, трофей „Бадвайзер" і грошові нагороди, як теж між дружинами, що займуть другі місця за бронзові нагороди і менші грошові нагороди. В підгрупі, де змагається „Ч. Січ", виступають: Джерзі Прайд СК, Академіка СК і Юніон Кавнті СК. В групі „Б": Уруґвай Чарруа СК Карні Скатс, Елизабет СК і Бозкурт.

В звітовій зустрічі українські футболісти мали значну технічну перевагу і заслужено перемогли „сухим" вислідом 3:0. До перерви вислід був 1:0, що його здобув для „Ч. Січі" оборонець німецького клюбу, який в останній секунді перейняв м'яч від чолового снайпера „Ч. Січі" П. Борецького, але помилково післав його понад голову воротаря у власну сітку. Після перерви „січовики" дальше мали ініціятиву, завдяки якій напад створював добрі нагоди до здобуття чергових голів. Остаточно Гриць Сергіїв з подачі Кохановського і Петро Борецький з гарної акції Мигала-Науменка встановили вислід зустрічі.

Чергові змагання в цій серії турніру „Ч. Січ" відбуде 26-го липня ц. р. з клюбом Академіка і 16-го серпня ц. р. з футболістами Джерзі Прайд. Склад „Ч. Січі": Мурий, Десросір, В. Науменко, М. Варянка, Р. Кохановський, М. Мигало, С. Родас, П. Борецький, Г. Сергіїв, М. Лянге, А. Панас, Й. Ярошевич. Провідник і тренер М. Паливода.

(от)

Б. Бачинський виконав норму міжнародного майстра з шахів

На традиційному турнірі Відкритий світовий чемпіонат, що відбувся, як і щороку, у Філядельфії під час тижня Дня Незалежности ЗСА, місцевий майстер ФІДЕ Борис Бачинський осягнув вислід 6:3 проти настільки високої конкуренції (три ґросмайстри і три сеньйор-майстри), що він цим виповнив норму на звання міжнародного майстра. Звичайно треба виповнити три такі норми, заки ФІДЕ надасть звання міжнародного майстра з шахів.

Борис Бачинський (УСО „Тризуб" Філядельфія) є урядуючим чемпіоном УСЦАК і, як такий, плянує репрезентувати українців Північної Америки у Львові на міжнародному шаховому турнірі, присвяченому св. п. проф. Степана Попеля, восени цього року.

У найвищі секції цього турніру змагалися також два колишні чемпіони УСЦАК, обидва представники „Чорноморської Січі", Нюарк, а саме д-р Орест Попович, що здобув вислід 6:3, та Степан Стойко, що закінчив з 4.5:4.5. Вислід 6:3 осягнув також представник України Олександер Репринцев.

Крім згаданої найвищої „відкритої" секції, де грало біля 250 шахістів, між ними 21 ґросмайстерів, цей чемпіонат мав ще вісім нижчих секцій для шахістів різних категорій. В одній із нижчих секцій грав Василь Німилович з Огайо, відомий як учасник давніх турнірів УСЦАК. Усіх шахістів на цьогорічному Відкритому світовому чемпіонаті було понад 1.400.

Д-р Орест Попович

Привіт атлетам України!

Один зі щирих приятелів олімпійців України недавно прислав свою пожертву на Олімпійський Фонд при УСЦАК і разом залучив привіт під повищим заголовком, який дещо скорочено подаємо нижче.

Привіт Вам, молоді атлети,
Амбасадори України!
Ви цвіт, Ви гордість і краса,
Для нашої батьківщини.
Щасти Вам Боже, юні друзі,
До олімпійської арени,
В змагу з найкращими всесвіту
На честь і славу України.
Чи може бути краща фраза,
Сказана в формі поетичній
Як ці слова Тані Лисенко,
Такі палкі-патріотичні:
„Я чуюсь горда і щаслива,
Що виступаю під прапором України,
Щоб здобувати перемоги,
Для прослави батьківщини".

Т. Р. Романюк
Липень, 1996 рік.

МИСТЕЦЬКІ ПРОГРАМИ НА СОЮЗІВЦІ 1996

Субота — 3-го серпня 8:30 веч. КОНЦЕРТ
Танцювальний ансамбль: *„Чайка"* з Йонкерсу
Вокальний дует: *„Сестри Тодащук"* з Вінніпеґу
10:00 веч. ЗАБАВА оркестра: „Фата Морґана"

Субота — 10-го серпня 8:30 веч. КОНЦЕРТ
Театральний гурт „Яра" з Ню Йорку
Режисер: *Вірляна Ткач*
10:00 веч. ЗАБАВА оркестра: „Водограй"

Субота — 17-го серпня 8:30 веч. КОНЦЕРТ
Роман Цимбала
Леся Грабова
10:00 веч. ЗАБАВА оркестра: „Бурлаки"

11:45 веч. ВИБІР „МІС СОЮЗІВКИ 1997"

Від 16 — 18-го серпня Виставка образів ЕКА, Яреми і Юрка Козаків

Неділя — 18-го серпня ДЕНЬ СОЮЗЯНКИ

Субота — 24-го серпня по пол. Виставка фото-конкурсу УНС
Проголошення переможців та роздача нагород учасникам.
24-го серпня 8:30 веч. КОНЦЕРТ — ВІДЗНАЧЕННЯ П'ЯТОЇ РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ
Кінцевий виступ учасників майстерні українського народного танцю на Союзівці. Інструктор:
Рома Прийма-Богачевська
10:00 веч. ЗАБАВА оркестра: „Буря"

— ВІКЕНД З НАГОДИ ДНЯ ПРАЦІ—
концерти, забави, виставки, тенісові та плавацькі змагання
(докладніші інформації будуть подані згодом)

Щоп'ятниці: Товариська зустріч/забава-оркестра: „Львів'яни"

ДО ЧЛЕНІВ І ВСІЄЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ
496-го ВІДДІЛУ ім. Т. ШЕВЧЕНКА
10-го серпня 1996 року о год. 12-ій пол.
в Ukrainian Pentacostal Church, 10056 Renton Ave. S. Renton,
— відбудуться —
ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ
Буде: барбікю, торт та кава.
Концерт бандуристів. Несподіванки.
Запрошуємо всіх членів Відділу, а також всіх зацікавлених.
З питаннями звертатися до:
Михайла Кігічака (206) 463-3877
Володимира Божка (206) 735-5751
або
Мирона Пилип'яка (206) 255-9082

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ЕРІКА ВИНОГРАДНИК член УНС Відд. 361-го Т-ва „Дністер" в Ню Йорку, Н.Й. померла 16-го січня 1996 року на 66-му році життя. Нар. 15-го березня 1929 року в Італії. Членом УНС стала 1980 року. Залишила у смутку дочку Анну з чоловіком Йосифом, сина Йосифа з дружиною Люсі, сина Івана з дружиною Даною, внуків — Христину, Михайла, Лору, Івана, Юліяна, Данила, Еріку, Тому і Марка. Похорон відбувся 20-го січня 1996 року на укр. кат. цвинтарі Святого Духа в Гемптонбурґу, Н.Й.
Вічна Їй Пам'ять!

Ольга Літепло, секр.

ВІКТОРІЯ КРАВЦІВ член УНС Відділів 504-го і 341-го ім. Е. Коновальця в Лімінґтоні, Онт. і Вінзорі, Онт. померла 21-го квітня 1996 року на 66-му році життя. Нар. 16-го травня 1929 року в Чернівцях, Україна. Членом УНС стала 1971 року. Залишила у смутку мужа Івана , синів Джов і Джеймса, дочку Вікі з мужем Михайлом МкВейг, троє внуків, троє правнуків, брата і дві сестри. Похорон відбувся 24-го квітня 1996 року на цвинтарі Erie Memorial Gardens in Leamington, Ont. Kanada.
Вічна Їй Пам'ять!

Секретар

ВАСИЛЬ НАТИНА член УНС Відд. 194-го Т-ва „Свобода" в Ню Йорку, Н.Й. помер 4-го травня 1996 року на 75-му році життя. Нар. 1920 року в селі Пукиничі, Стрий, Україна. Членом УНС став 1959 року. Залишив у смутку дружину Анну, доні Ярославу Мулик, Богданну Аткінсон і Любу Касіян, сина Володимира і семеро внуків. Похорон відбувся 8-го травня 1996 року з церкви св. Юра в Ню Йорку на цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.
Вічна Йому Пам'ять!

О. Л. Ґ. секретарка

ГЕЛЕН Б. КАЗІМ член УНС Відд. 355-го Т-ва „Запорозька Січ"в Ст. Джозеф, Мізурі померла 15-го квітня 1996 року на 76-му році життя. Нар. 1920 року в Драуґупен, Німеччина. Членом УНС стала 1953 року. Залишила у смутку сина Джона Брехмана, дочку Розмарі Аткінсон, шість внуків і трьох правнуків. Похорон відбувся 17-го квітня 1996 року на Меморіял Парк Семетері в Ст. Джозеф, Мізурі.
Вічна Їй Пам'ять!

Семен Гасяк, секр.

ІВАН ШАХ член УНС Відд. Торолд, Онт., Канада помер 26-го квітня 1996 року на 73-му році життя. Нар. 1923 р. в с. Соколівка, Золочів, Україна. Членом УНС став 1963 року. Залишив у смутку дружину Віру, сина Стефана з дружиною Даною, дочку Марійку Корда з мужем Романом, сина Івана мол., внуків: Ніну, Стефу й Олександра та ближчу і дальшу родину в Україні. Похорон відбувся 30-го квітня 1996 року на цвинтарі Вікторія Ловн в Ст. Катеринс, Онтарі, Канада.
Вічна Йому Пам'ять!

Е. Смаль, секр.

ЕВСТАХІЙ КУЛЬЧИЦЬКИЙ член УНС Відд. 414-го Т-ва ім. президента Волошина в Ню Гейвен, Конн. помер 22-го травня 1996 р. на 81-му році життя. Нар. 5-го серпня 1914 р. в Чорткові, Україна. Членом УНС став 1974 р. Залишв у смутку дружину Марію, сина Олега, дочку Адріяну, внука Ромчика і дальшу родину в ЗСА і в Україні. Похорон відбувся 24-го червня 1996 року на цвинтарі Іст Сайд у Вудбридж, Конн.
Вічна Йому Пам'ять!

І. Телюк, секр.